

140
1987 / 2

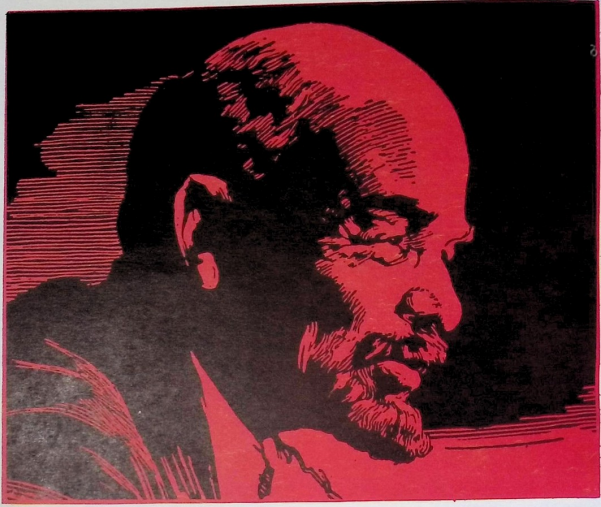
ISSN 0189 - 5973

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

სიბნეული

4
1987

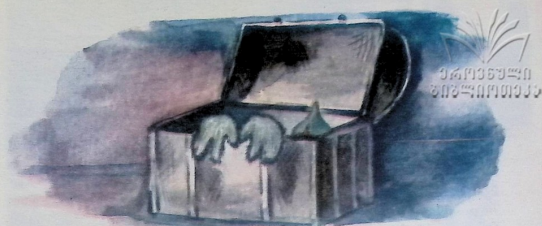
უძველესი ძეგლი

შ ა ნ შ ა შ ა ნ ი ძ ა

სხივნათელი, სიმართლის
მახვილი და საჭრისი,
სიკეთის და სინათლის
სათავე და სანყისი,
აყვავება ბუნების
ცისარტყელას ფერებად,
ბნელის არდაბრუნება,
მტერთა გაცამტვერება,

შეუვალი კედელი,
უმტკიცესი რკინათა,
ძალა გაუტეხელი,
კლდედ რომ ამოიმართა,
ჩაგრულთა, ტვირთმძიმეთა,
ზანგისა თუ ელინის
შუქურა და იმედი —
ბუმბურაზი ლენინი!

გერმანული
ბიბლიოთეკა

პაპა ანდრეის ერთი ხის სკივრი აქვს. ამ სკივრში ბევრი სხედასხა საინტერესო ნივთი აწყვია. შიგ დევს წითელარმული ჩაფხუტი, რომელიც პაპას ახალგაზრდა სამბოთა ქვეყნის მტრებთან გამართულ ბრძოლაში ეხურა თავზე, აქვეა ძველი გამჭვარტული მიწებიც — ჯარისკაცის სუ-

ჩვეულებრივი ხელუხამი

249

ლის საღებნი, და ნაირგვარი საღერგლო იარაღი.

და უცებ ხელდავ, რომ ამ საინტერესო ნივთებს შორის ერთი წყვილი ჩვეულებრივი სოფლური ხელუხამიცაა — უხეში მატყლისაგან საღად ნაქსოვი, თანაც დაქმსილი. რისთვის ინახავს ამათ პაპა?

— მოგვიყვიე და მოგვიყვიეო, — შეუხრდნენ შვილიშვილები მოხუცს. ბოლოს და ბოლოს, როგორც იქნა, დაიყოლიეს და პაპამ თქვა:

— კარგი, ეგრე იყოს, ვიამბობთ, რა ხელუხამიცაა ესენი... ამათი ისტორია უბრალო როდია.

ათას ცხრაას ჩვიდმეტი წლის ზამთარში საგუშაგოზე ვიღღქე სმომინთან, სიღვე პირველი სამბოთა მთავრობა შეუშობდა. ოქტომბრის რევოლუციის ახალდამთავრებული იყო.

საგუშაგოზე ვიღღქე და შაშხანა შიშველი ხელით მეჭირა. მაშინ გუშაგებს არც ხელთამანებე ჰქონდათ, არც ხელუხამები. მიძინე დრო გველდა — ცივი და მშვიდი დრო. ის-ის იყო, ბურუხები დაეახშუთ. ავი თვალით უყურებდნენ ისინი ჩვენს სახალხო ხელისუფლებას.

— ფხიზლად იყავი, ჯარისკაცო, — გამაფრთხილა საგუშაგოს უფროსმა, წარსილადგმა, ომხანინამ ბატროსმა, — ამ სახლში თვით ამხანაგი ლენინი ცხოვრობს. ხომ ხვდები, როგორ უნდა გაუფრთხილდეთ!

ვხვდები, ამა რა! მართალია, ახალგაზრდა ჯარისკაცი კი ვარ, მაგრამ ოქტომბრის ბრძოლაშიც ვმონაწილეობდი, იუნკერებთანაც მომინია. შაშხანის ჩახმახი ფეხზე შევაყენე,

ოთხი თვლი მაქვს გამომბული. დამე კი ცივზე ცივია. შავი ციდან თეთრი ხორხორმულა ცვივა, მსუსხავი, ავი ქარი ქრის, მაზარის კალთებს მაგლეჯს. ხელები მიკანჯალებს.

ყინვამ ამიტანა, ფეხებს ვაბაკუნებ, ზღარბივით ვიბუხები, თითებს ვიორბოლავ, თან თავს ვიმიწნევენ: „მე კიდევ რა მიჭირს, ახლა სახგრებსა და ტრიალ მინდორში ჯარისკაცები რა დღეში არიან!“ ჩემი შობლივითი თბილი ქოხი, მშვიდობიანი ცხოვრება მომეწაღრა.

უცებ ავტობოილმა შემომფრუტუნა, ვეება ელექტრული თვალები მომაშუქა. გვერდზე ვაგხტი, ხიშტი შევმართე.

მანქანიდან ვიღაც კაცი გადმოდის, სამოქალაქო პალტო აცვივა, თვალმომოჭუტული მიყურებს. მიხვდა, მანქანამ რომ შემაშინა, იღიშება და სმოლწში აპირებს შესვლას.

გავგზავნი. მინდა მკაცრად ვკითხო — „ოქვენი სს-საშვი?“ — მაგრამ ტრჩები გაყინული მაქვს და სიტყვების ნაცვლად როდაც ამოვიძისინებ ბრაზიანი ბატივით.

უცნობი მაინც მიხვდა, რომ საშვი მოვთხოვე. ჯერ ერთი ჯიბე მოისინჯა, მეერ მეორე, მესამე. ვერ პოულა. გააფებული ქარი კი გულქს მისი პალტოს კალთებსა და სახელოვანი. ტყულობ, შესცივდა.

მაინც იპოვა. ქალაღდს მიწუღდის, მე კი არ შემიძლია ბექუღისა და ხელმოწერის ხეირიანდ შეთვალთერება.

თითებს ველარ ვშლო, შ.შხანას შეწებებიან.

მაინ ეს შენიშნა და თანაძრობით მეუბნება:

— თქვენ აქ ძალიან გცივათ, ამხანაგო.

საშვი თვალმობთან მომობნა, რათა ბექუღი გამეჩრია. მიჩვენა და კიბის საფეხურები აიარა.

მორჩა და ვთავივდა. ის წვილია, მე კი გუწინა გამიფუქდა: რას ვავაჩერე ეს კაცი ამ ქარაშოტში? თხელი პალტოთი იყო, არც ბათიკებზე ეცვა კალთები...

უცებ ხელდავ: ჩემვენ თვით საგუშაგოს უფროსი მორბის, ჩვენი მებრძოლი მატროსი. მეზღვარული უწინაფროსი ქული ახურავს, ვადახსნილ ბუშლატს მოაფრიალებს, ქამარზე ერთ შხარეს რეკოლვერი ჰჭილია, მეორე შხარეს — ხმალო, ცოტა უკან, წელზე — წყვილი ხელუხამარა.

— ანდრეი ნაიმანოვი, რაო, ძამიკო, ნთლად გაიყინე, ხომ?

— არა უშახსრა, ვითმენ.

— აბა უფროსობას რატომ შესჩივლე?

— არაფრისთანაც არ მიჩივლია...

— შენც მოჰყვები, რაო! მაშ რად დატუქსა ვლადიმერ ილიას ძემ შენი გულსითვის თავისი თანაშემწეებით? უთხრა, ხალხზე ცუდად ზრუნავითო, გუშაგები მორიგეობისას იყინებოიან. ბრძანა, ახლავე ჭუბანჩები იშოვეთო. საგუშაგოში თავისი ჩაიდანამაგზავნა — გუშაგები მორიგეობას რამ დაამთავრებენ, ჩაით შეთბობიან... იქნებ ყავაც მოგეთხოვა ამხანაგი ლენინისაგან! კაი მკვირცხლი ბიჭი ყუფილობარ, ძამიკო, შენ!

— მაშ, ეს თვით ლენინი იყო? — ვეითხვები და საკუთარ ყურებს არ ვუყრებ.

ბიბლიოთეკის
ნაწილობითი
მფლობელია

მარტოს გულიანად გაეცინა:

— აი, უცნაური კაცი — ლენინი
ვერ იცნო! ლენინი შენ, ალბათ, ვი-
ლად დევნებოდა, გოლიათი გეგონა!
...თუმცა, დიანაც, მეფე ჩამოაგდო...
მილიონ ბურჟუას სძლია... სიტუვას
იტყვის და—მთელ მსოფლიოს ესმის!
ოლონდაც — არაჩვეულებრივი ძალის
მქონეა. არადა, უბრალო, ჩვეულებ-
რივი ადამიანია. ჩვენი ამხანაგია, ლე-
ნინია. უფრო მარტივად რომ ვთქვათ —
ილიჩია. აწი იცოდე, ვისაც იცავ:
რევოლუციის ბელადს იცავ! ფიზი-
კლად იყავი, ჭარისკაცო!

ეს მითხრა და საგულშაოში შევი-
და.

ზღურბლზე შემობრუნდა და მხი-
არულად მომაძახა:

— ნახევარ საათში შეგცვლით! მო-
დი და ჩაი დალო!

მარტოსი წვიდა, მე კი დამცხა,
გული თითქო ანთო მკერდში. რა
გენი ეს, რანაირად გვაჩერე ლენი-
ნი ყინვაში, გამელო ქარში?!

არ მასხოსე, როგორ შემცვალეს,
სიცოცხლით როგორ მიმასპინძ-
ლდებოდნენ ლენინის ჩაილინდინ ჩა-
მოსხმული ჩაით მეგობარი ჭარისკა-
ცები. და უცებ მეძახია:

— ანდრეი ნაიმიანოვ, გამოცხადდი
ამხანაგ ულიანოვ-ლენინთან!

აი, კაბინეტი. გუშაგები სულ ჩვე-
ნები არიან, მუშა-წითელკვარდილე-
ბი. ევეთ მიყურებენ — ჭარისკაც-
მა, ალბათ, რაღაც დაშავაო, — ფე-
რობენ.

არ მასხოსე, როგორ შევედი, რო-
გორ წარვუდექი. სამხედრო წესის
თანახმად, ხელი ბოხოხთან მივიტანე.
მარტო იმას ვხედავ, რომ ილიჩს სუ-
ლაც არა აქვს მკაცრი სახე. პირი-
ქით, კეთილ მზერით მათვალერებს.
უჩრიდან სწორედ ამ ხელჯაგებს
იღებს, მიწვდის და მეუბნება:

— აი, გამომართეთ, გეთაყვა. ესე-
ნი ერთმა კეთილმა ქალმა მაჩუქა.
თავად მოუქსოვია.

ხედავ, კარგი ხელჯაგებია, მჭიდ-
როდ ნაქსოვი, თბილი. მარჯვენაზე

ცერი და საჩვენებელი თითი ცალ-
ცალკე მოუქსოვიათ — ასე უფრო
მთხერებულა შაშხანის სასწორებს
გამოკვრა. ჩვენისთანებრისტის — ჭა-
რისკაცებისთვის პირდაპირ მისწრე-
ბაა. თვალი ზედ მრჩება, მაგრამ ვერ
ვართმევ, მრცხვენია.

ლენინი მიხედა.

— არა უშვას, — მეუბნება, — გა-
მომართეთ, გამომართეთ. ეგენი
თქვენ უფრო გეჭირდებოთ. მე კი
ხელთათმენები მაქვს.

და თვითონვე ჩამიღო ეს ხელჯა-
გები ხელში, ისეთი ალერსით, რომ
სულში საოცარი სითბო ჩამიღდა.

მალღობა ეთხარა და მხედრულად
მოგებრუნდა...

პაპა ანდრეი გაჩუქდა, თვალბზე
ხელისგული აიფარა, თითქოს სურ-
და, კიდევ ერთხელ ეხილა ამ შეხ-
ვედრის ნეტარი სურათი.

ამიოხრა და თქვა:

— ხომ დიდი ხნის ამბავია, მაგრამ
გუშინდელით მასხოსეს... დიან, აი,
ასეთი საჩუქარი მივიღე ამხანაგ ლე-
ნინისაგან. გულთიად, ფასდაუღებე-
ლი საჩუქარია.

— ფასდაუღებელია და ვერ კი მო-
გვიღია! — წამოიძახა ნატაშამ და
რატომღაც თავის წითელ ყელსახვევს
შეავლო ხელი. — ორივე ხელჯაგი
დაკემსილია. რანაირად მოგვიღდა,
რომ ლენინის საჩუქარი დავგება, ა,
პაპილო?

— ეს ჭარისკაცური ამბავია, იხე-
ოდა, მე კი ვცემსავდი.

— იქნებ ჯობს, უკეთ შეინახო ისი-
ნი, პაპა? — ტაში შემოკვრა მარიშამ.

პაპა ანდრეის გაეცინა:

— რად უნდა შევიინახო, ბრილიან-
ტები ხომ არ არის? ჩვეულებრივი
ხელჯაგებია. ლენინს ისინი ტყუილ-
უბრალოდ კი არ უჩუქნია, საქმის სა-
სიკეთოდ მომიცა.

— იმისთვის აჩუქა, რომ შაშხანა
ხელში უკეთ სწეროდა და მტრები
ეყოლია! — დაუყვირა ღებს იაშამ.

— სწორედ ასე ვიქცეოდი, — თქვა
პაპა ანდრეიმ და ხელჯაგები ისევ
სკივრში ჩააბრუნა. — მტერს გასა-
ქანს არ ვაძლევდი, ყველა კეთილი
ადამიანისთვის კი საიმედო ფარი ვი-
ყავი.

მარზაზამი... პიონერები — კომკავშირის ძალა

მე-15 საშუალო სკოლა ერთ-ერთ წამყვანად ითვლება ზუგდიდში. აქ აკადემიური მოსწრებაც მაღალია, დისციპლინაც მტკიცე, საზოგადოებრივი საქმიანობაც სათანადო დონეზე და... ვერც კი ჩამოთვლი კსოლის მრავალფეროვანი ცხოვრების ყველა მხარეს. ყველაფერს ასწრებენ მოსწავლეები; ყველაფერს ხაღისითა და

მალქინა იაკობაშვილი

თ. ცაბარელის ფოტო

კომკავშირში

მსკ - სკ - მსკ

სკოლის
კომკავშირის
ბიუროს
წარმომად
ლ. ზარანდიას
და ბითანაას
კომკავშირის
ბილმანის
თაოსაზაც
მსკალოგამ.

ფაიფარის ძარხანაში მისწავლამას
უხალღმასა და ზარანდილომას არ
აკლვას ბამწროლოგი ცირა ზანაშობა.

ნიშნის მიცემისა ერიღებთ ერთმა-
ნეთისთვის და არც მითითებისა. პო-
და, გამოირკვა, რომ დისციპლინის
განმტკიცების ამგვარი ფორმა ყველა-
ზე ქმედითი ყოფილა. აქ სოციალის-
ტური შეჯიბრებაც ძალაში შედის
და... ყველას უნდა პირველი იყოს.

მარტო ამ საქმეში როდი არიან
უფროს-უმცროსები ერთად. როცა
მოსწავლეები რუხის საბჭოთა მეურ-
ნეობა „საქართველოში“ გადიოდნენ
შრომით სემესტრს, იქაური მშრო-
მელები გაკვირვებას ვერ მალავდნენ
— ეს რა ენერგიული მამველი ძალა
გამოგვიჩნდაო, ერთიგ კი არ ურე-
ვია ისეთი, სამუშაოს თავს არი-
ღებდესო. 30-მდე მოსწავლე ჩაის
კრეფით იყო დაკავებული. პიონერე-
ბი ტოლს არ უღებდნენ კომკავშირე-
ლებს და ისინიც თავის მხრივ ცდი-
ლობდნენ კარგი მაგალითი მიეცათ
უმცროსი მეგობრებისათვის, ძალ-
ლონის დაუზოგავად მუშაობდნენ. მათ
შორის იყვნენ ვალერი სუბუა, ნატო
ქორუა, ფრიდონ აქუზარდია, ლა-

ენტუზიაზმით აკეთებენ. და ალბათ
ამაში მნიშვნელოვან როლს ასრუ-
ლებს სკოლის კომკავშირელებისა და
პიონერების ერთსულეონება და შე-
თანხმებულობა. სკოლაში არ არის
უფროს-უმცროსებდ დაყოფა — ყვე-
ლაფერი ერთობლივად, დემოკრატი-
ულად წყდება. ასე იყო, როცა მორი-
გეობის საკითხი გვარდებოდა. სკო-

ლის საერთო კრებაზე გადაწყდა: და-
მოუკიდებლობა გამოეჩინათ საქმეში.
დაიწყეს საკლასო ოთახებისა და კა-
ბინეტების დალაგებით. თითოეულ
ოთახზე მორიგე მოსწავლე აგებს
პასუხს, მალე დამლაგებლები აღარც
კი დაგვჭირდებოა, ამბობენ აქაური
გოგო-ბიჭები. სასადილოშიც თვი-
ონივე ამყარებენ წესრიგს, არც შე-

საბჭოთა კავშირის
კომკავშირის
აქტიური
სამსახური

საბჭოთა
1926
წელიდან

პიონერები

საპ. 33 მკ-ის
ამოწმებლობა

პირილი

1987

შა ნაწყევბია. დიდი სისარულით მი-
ვემგზავრებოლით საბჭოთა მეურნეო-
ბაში სამუშაოდ, - გვიყვება ჯილდა
კალანდია, - სწორედ ასეთ დროს
ხდება ხოლმე მეგობრების ნამდვილი
გაცნობა, ახლა რამდენ ახალსა და
საინტერესოს აღმოაჩენს ხოლმე თა-
ვის თავისთვის თითოეული! რუსში
ჩვენ მარტო კი არ ვშრომობდით,
თავისუფალ დროსაც მზიარულად და
შინაარსიანად ვატარებდით. პლანტა-
ციიდან რომ ვბრუნდებოდით, ვის-
ვენებდით, მერე კი ათასნაირ კონ-
კურს-ვიტორინებსა და საღამოებს
ვატარებდით. იმ ზაფხულის დღეებში
ყველა ჩვენგანი დამოუკიდებლო-
ბა ეჩვენოდა.

შრომითი სემესტრის მონაწილე-
ებს აშკარად ეტყობათ, რომ კმაყო-
ფილებით არიან რუსში გატარებული
დღეებით.

-შრომითმა სემესტრმა გამოავლი-
ნა, ვის რა შეუძლია, - ამბობს სკო-
ლის კომკავშირის კომიტეტის მდი-
ვანი გოგი ნაწყევბია, - და იცით, უნდა
ითქვას, რომ პიონერების შრომა-საქ-
მიანობა ბევრი ჩვენგანისთვის „საწი-
ვენებელიც“ კი იყო. ძალზე მეგობ-
რული ვგოვობები აღმოჩნდნენ,
ყველანაირად ესმარებოდნენ ერთმან-
ეთს. მაიო მიზანსწრაფობობა,
შრომისმოყვარეობა ბევრს შეუბრ-
უნდა. როგორც კი შრომითი სემეს-
ტრი დამთავრდა, გადავწყვიტეთ,
ყველაზე საუკეთესო კომკავშირში
მიგველო. პირველებმა რეკომენდაცი-
ები ლიანა ზარანდიამ და დარეჯან
ჭითანავამ მიიღეს.

გამოდის, რომ სკოლაში კომკავ-
შირის რიგებში მასწავლებლების
მოთხოვნითა და რჩევით კი არ დე-
ბულდობენ, როგორც ხშირად ხდებო-
და ხოლმე, არამედ საერთო კენჭის-
ყრით. ამასთან, არა მარტო წესდებ-
ის პუნქტების ცოდნა მიიღება მსედ-
ველობაში, არამედ კონკრეტული
საქმეები. სწორედ საქმეებით ჩანს
მოსწავლის პიროვნება, მისი მისწ-
რაფიანი, მისი სურვილები. და ნუ
იფიქრებთ, თითქოს კომკავშირში
გვემის მინდევით ღებულობდნენ, -
არა, კომკავშირის რიგებში იღებენ
მხოლოდ იმთა, ვინც დაინსახურა.
ამას კი კლექტორი წყვეტს.

...აი, ასე ცხოვრობენ მე-15 სკო-
ლის მოსწავლეები, ცხოვრობენ ერ-
თი გარდავული წესით - აკეთობენ
ყველაფერი ერთად ისე, რომ არაიონ
იგრძნოს თავი უცხოზე, არაიონ დარ-
ჩეს ვანზე. პიონერებზე კომკავშირის
შეფობაც „ზევიდან“, ხელმძღვანელი
სინამდვილებიდან კი არ სორიცილ-
დება, არამედ საქმიანად, ამხანაგო-
ბისა და ურთიერთდახმარების პრინ-
ციპების შესაბამისად. ასე იყო, რო-
ცა პიონერებმა „მხიარული სტარტე-
ბის“ ჩატარება გადაწყვიტეს; პირ-
ველი რიგში მათ კომკავშირელებს მი-
მართეს დახასმარებულად და ერთობ-
ლივი ძალებით ისეთი ღონისძიება
მოაწყვეს, ისეთი, რომ დღესაც ვე-
ვლას ახსოვს. ხოლო როცა კომკავში-
რელებმა სახალწლო საღამოს გა-
მართვა მოინდომეს, პიონერები და-
ინმარეს, სააქტო დარბაზიც ერთად
მორთეს, მუსიკალური კომპოზიც
ერთად მოამზადეს, ლექსებიც, სიმ-
ღერებიც.

ახლანან კიდევ ერთი ერთობლივი
აქცია ჩატარეს მეთხუთმეტესკო-
ლელმა პიონერებმა და კომკავში-
რელებმა - ჯგუფებად დაიყვინენ და
დაიწყეს რეიდების ჩატარება თავი-
ანთი სკოლის რაიონში ელექტრო-
ენერგიისა და წყლის ეკონომისთ-
ვის. შედიოდნენ ეზოებში, ამოწმე-
დნენ ქუჩებს, აფრთხილებდნენ, ესა-
უბრებოდნენ ადამიანებს შუქისა და
წყლის უაზრო ხარჯვის თაობაზე.
თავიდან მათ წამოწყებას არასერი-
ოზულად მოეკიდნენ - აბა, ბავშვებს
რისი შეცვლა შეუძლიათო, მაგრამ
როცა შესაბამისმა ორგანიზაციებმა
მოსწავლეების მიერ შეგროვილ ფაქ-
ტებზე რეაგირება მოითხოვეს, მათ
საქმიანობას სხვა თვალთ დაუწყეს
ყურება. რეიდები კვლავაც გრძელ-
დება.

მე-15 სკოლის მოსწავლეებს სხვა
კეთილი საქმეებითაც იცნობენ ქა-
ლექში. ახლანან კი აქუარა გოგო-
ბიჭებმა გადაწყვიტეს - ზაფხულში
არა მარტო საბჭოთა მეურნეობაში
იმუშაონ, არამედ თავიანთ შეფე-
ბიანაც - ფაფურის ქარხანაში.

ეჭვი არ კიბა, ისინი აქაც ისინე-
ლებენ თავს.

აშთანდილ მემრედიწილი ხნულში თასლი გალიცვად

ეს ზამთარიც წაივია,
ცივი, მიუკარები
და გაზაფხულს გაუვლეთ
ფანჯრებიც და კარები.
შემოვივია სიბოთი,
ყვავილების სურნელით,
ყველას გამსაბეჭელი
და ყველაზე მზრუნველი.
ხნულში თესლი ვაღვივია,
აგვიმწივანა მთა-ბარი.
გაასწარა სიცოცხლე,
ყველასათვის მთავარი.
ველი ახასხასა,
ტყე კი ააფოფინა
და ნაზამორალ მივადმოს
შვის სხივები მოვფინა.
ეს ზამთარიც წაივია,
ცივი, მიუკარები
და გაზაფხულს გაუვლეთ
ყველამ გულის კარები!

ჩოსმა აუშიარაი ა ბ რ ი ლ ი

მეოფშენიბა მიწან თვალი,
ტანი დამკრა ტორილადა,
ოქროს ტანტზე სადგაოფლოდ
გაზაფხული ადის - თამარ.
შეიქვლეულ მთათა ჩოხებს
ასწევებია ლურჯი ღილი,
მთას აბრილი შემოვარდა
მგლებუმეული მარსილიეთი.
მეუსარბუნ საწოფლენი,
მედალბებუნ სეოებო -
შეოსსულ ცისარტყელებს
სინამდვილეთი ვეოებო.
დაღლილ ფიჭრებს დევახველებს
გელვის მუხლთან ნადე ახლოს,
ბუღტის შუენიეთი სადამიარო
შელის ნაფრენზე დაბაღასოპ.
ცა მშვიდობის ვერცლის თასხებს
ჩვენს მუსარზე აპირქვავეს,
საღსინარო საშოთბურეს
ვარსკვლავები დამოფევავენ.
გაღმა შაშიე ბატხელი,
წყაღამოღმა მთესვლილო,
სიყვარული, სინარული
მთას შემოვადარ მზეს ეროს.

საბუფააღმად, ილიას ნაფუქარზე

საგურამოში მდგარი მშენებერი სამსართულიანი შენობა, რომელიც არაგვის თვალწარმტაც ხეობას გადასცემის, ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმის გახსნამდე საქართველოს სსრ მწერალთა კავშირის ლიტერატურულ ფონდს ეკავა და აქ მწერალთა დასასვენებელი და შემოქმედებითი სახლი იყო.

წლების მანძილზე სახლმა თანდათან დაკარგა პირვანდელი სახე.

1949 წელს გ. ლეონიძემ, იმ ხანად საქართველოს ლიტერატურული მუზეუმის დირექტორმა, განცხადებით მიმართა საქართველოს კომუნისტური პარტიის ცენტრალურ კომიტეტს და დახმარება სთხოვა.

1949 წლის 4 აგვისტოდან ილიასეული სახლი და კარ-მიღამო საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიას გადაეცა მუზეუმის მისაწყობად. იმავე წლის 22 ნოემბერს აკადემიამ გამოსცა სპეციალური ბრძანება, სადაც აღნიშნული იყო: „...დღევანდელ საქართველოს ლიტერატურული მუზეუმის დირექტორს, აკადემიის ნამდვილ წევრს გიორგი ლეონიძეს: ახლავ შეუდგეს საგურამოში ილიას მუზეუმის მოწყობას და ილიასეული მამულის მოვლის საქმეს. საამისოდ შეადგინოს შუატი და ხარჯ-თაღრიცხვა“.

დაიწყო ილიასეული სახლის კაპიტალური რემონტი. გ. ლეონიძემ ლიტერატურული მუზეუმის მდიდარი ფონდებიდან გამოიყო ექსპონატები სავაგონო დარბაზების მისაწყობად. მუზეუმის სავაგონო დარბაზების მხატვრული გაფორმებისათვის საგურამოში სპეციალურად მოიწვია მხატვარი ლადო გუდიაშვილი, რომელიც მაშინვე გულმოდგინედ შეუდგა შრომას. განსაკუთრებით ნაყოფიერად იმუშავა ბატონმა ლადომ ილიას სამუშაო ოთახის კედლის მოხატულობის აღდგენაზე.

გ. ლეონიძის ხელმძღვანელობით შემოიღობა ეზო და ბაღი, საგურამოსა და მეზობელ სოფლებში შეგროვდა მემორიალური ნივთები, რომელთა მნიშვნელოვანი ნაწილი ექსპოზიციოში ჩაერთო, გამოიცა სტაციონარული ექსპოზიციის მეგუბური და სხვ.

1951 წლის 27 მაისი ილია ჭავჭავაძის სახლის ახალი სიკეთესლის დასაწყისით, ამ დღეს საწინიშო ვითარებაში გაიხსნა სახლ-მუზეუმი. ხალხმრავალ მტრინგზე გ. ლეონიძის ხელმძღვანელობით აღნიშნულა, დიდი ილია 44 წლის შემდეგ კვლავ შეგახსლეთ თავის საგურამოს სახლში.

გ. ლეონიძე სისტემატურ ყურადღებას აქცევდა სახლ-მუზეუმის მუშაობას. მისი მზრუნველობით ყოველწლიურად მდიდრდებოდა სავაგონო დარბაზების ექსპოზიცია, აღორძინდა დამხმარე მეურნეობა, გამოიცა მუზეუმის შრომების პირველი წიგნი... ილიას ნაფუქარზე იმართებოდა სამეცნიერო სესიები და საიუბილეო ლიტერატურული დილა-საიაშობები.

სახლ-მუზეუმის დარბაზებში თავმოყრილია და დაცულია ილია ჭავჭავაძისეული ნივთები, ტანსაცმელი, წიგნები, ფოტოები... მთლიანად აღდგენილია ილიას სამუშაო და საწოლი ოთახები. დანარჩენ ოთახებში თემების მიხედვით მასალები ისეა განლაგებული, რომ მნახველს საშუალება ეძლევა, თანამიმდევრულად გაეცნოს დიდი მწერლის მთელ ცხოვრებას, დაწყებული ბავშვობიდან და ყრბობიდან და დამთავრებული მკვლელობითა და დასაფლავების მომენტით.

ილია ჭავჭავაძე დაიბადა ყვარლში 1837 წლის 27 ოქტომბერს (ძველი სტილით). ათ წლამდე სოფელში იზრდებოდა გულგის გოგო-ბიჭებთან ერთად. ილიას მშობლები, მამა — გრიგორი და დედა — მარიამი, იმ დროის კვალობაზე საქაიოდ განათლებული და კარგი აღმზრდელები იყვნენ. სამწუხაროდ, ისინი ადრე გარდაიცვალნენ.

ადრე დაობლებულ ილიასა და მის და-ძმებს დედობრივი მზრუნველობით უძვლიდა მამიდა მკირინე და

ილია ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმი საგურამოში

გამდელი, გლეხის ქალი სალომე ლოლაძე, რომელთა სურათები ექსპოზიციაში თვალსაჩინო ადგილზეა მოთავსებული.

რვა წლის ილია გლეხის ბავშვებთან ერთად სწავლობდა სოფლის მთავართან. ეს ფაქტი ასახულია მხატვარ გ. ჩირიანშვილის სურათზე. მთავრის მინათხრობი ამბობს ღრმად ჩარჩა ვულში პატარა ილიას; ერთი მთვანი — მეფე დიმიტრი თავდღებულის ამბავი პოემის დასაწერად გამოიყენა, მეორე — მოთხრობა „გლახის ნაამბობში“.

1848 წელს ილია ჭავჭავაძე თბილისის კერძო პანსიონში შეიყვანეს, სადაც 1851 წლამდე დაჰყო. 1852 წლიდან თბილისის გიმნაზიის მოსწავლეა, რომლის დამთავრების შემდეგ პეტერბურგში მიდის სწავლის გასაგრძელებლად.

მისაღები გამოცდების ჩაბარების შემდეგ, 1857 წლის 15 ოქტომბერს, ილია ჩარიცხეს პეტერბურგის უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტად.

დარბაზში ყურადღებას ახყრობს უნივერსიტეტის წლებთან დაკავშირებული ექსპონატები.

სტუდენტობის პერიოდში ილია იტალიელი ხალხის ეროვნულ-განმათავისუფლებელმა ბრძოლამ გაიტაცა და ერთხანს ჭუჭუბე გარიანდის არმიამი მოხალისედ წასვლაც კი განიზრახა. გარიანდის სურათი ილიას სამუშაო ოთახს ამწვევებდა მთელი მისი სიცოცხლის მანძილზე.

იტალიელი ხალხის განმათავისუფლებელ ბრძოლას ილიამ უძღვნა ლექსი „მესმის, მესმის“ (მუზეუმში გამოფენილია ამ ლექსის ავტოგრაფის ფოტობარბი).

ილიას და ქართველი სტუდენტებისათვის ასეთივე მისაბამი მაგალითი იყო უნგრელი გმირის ლაიოშ კოშუტისა და პოლონელი ხალხის თავისუფლების მომდერ-წლის ადამ მიცევიჩის ცხოვრება და მოღვაწეობა; მუზეუმში ექსპონირებულია მათი ფოტოსურათები და ქართველ მოღვაწეებთან მათი ურთიერთობის ამსახველი ტექსტები.

ამავე დარბაზში წარმოდგენილია ილიას შეხვედრა ეკატერინე ჭავჭავაძესთან პავლოვსკში. იქვეა ალ. ჭავჭავაძის, ნ. ბარათაშვილისა და სხვათა სურათები.

ვიტრინაში ყურადღებას იქცევს ილიას ნაქონი საოჯახო ნივთები.

ილიას სტუდენტობის პერიოდის ამსახველი მასალები მეორე დარბაზშიაც არის. აქ ვეცნობით ილიას მიერ პეტერბურგში დაარსებული ქართველ სტუდენტთა წრის წევრებს, რომლებიც ი. ჭავჭავაძის ხელმძღვანელობით ხშირად იკრიბებოდნენ და „ბაბაობდნენ როგორც საერთო საკითხებზე, ისე დაბეჭადებული სამშობლის მომავალზე“. იქვე ჩაეყარა საფუძველი ქართველ სამოციანულთა, ე. წ. „თერგდალელთა“ იდეურ მოძრაობას.

მესამე დარბაზში წარმოდგენილია თემა „ილია, რომელიც უყრნაღესტი“. აქ შეხვდათ „საქართველოს მოამბის“ თავდურაკლს. ამ უყრნაღესთ, მართალია, მხოლოდ ერთი წელი იარსება, მაგრამ წარუშლელი კვალი დატო-

ვა ქართული პროგრესული აზრის განვითარების ისტორიაში.

1877 წელს ი. ჭავჭავაძემ დააარსა გაზეთი „ივერიის“ რომელიც 1879 წლამდე გამოდიოდა ყოველკვირისა გაზეთის სახით, 1879 წლიდან 1886 წლამდე — ყურნალის სახით, ხოლო 1886 წ. იანვრიდან — ყოველთვიური გაზეთის სახით.

პრესის ამოცანად ილიას ხალხის ინტერესებისათვის ბრძოლა მიანდა. „ყოველ სავანს, ყოველ მოვლენას ცხოვრებისას ყურნალ-გაზეთმა უნდა ჭეროვანი უყრადღება მიაციოს და მისცეს სასტიკს გარჩევას, განმარტებას“, — წერდა ის.

ამ თემასთან დაკავშირებით გამოფენილია გაზეთ „ივერიის“ კლიშე, კალიგრაფიულად შესრულებული მიმართვა ილიასი აკაკისადმი, „ივერიის“ თანამშრომელთა ფოტოსურათები და სხვ.

1864 წელს ილია საკვლავ რეფორმისთან დაკავშირებით გლეხთა და თავად-აზნაურთა ურთიერთობის გასარკვეველ გაიგზავნა ქუთაისის გუბერნატორთან. იმავე წლის ნოემბერში გადავიდა სამუშაოდ დუშეთში, სადაც ჯერ მომრიგებელი შუამავალი და მერე მომრიგებელი მოსამართლე იყო. ექსპოზიციაში წარმოდგენილია დუშეთის საზოგადოებრიობასთან ვადლებული ფოტოსურათები. მემორიალური ნივთებიდან საყურადღებოა ილიას კალიშტაი — დუშეთის პერიოდის, მომრიგებელი მოსამართლის სამკერდე ჯაჭვი, ილიას ნაქონი სოფლის მოსამართლის ნიშანი.

დარბაზში თვალსაჩინო ადგილი უკავია თემას „ილიას დაოჯახება“. 1863 წელს ილია ოჯახს მოეკიდა. მან ცოლად შეირთო საგურამოელი თავადის თადეოზ გურამიშვილის ასული ოლია, რომელიც შემდეგ დიდი მწერლის უფრატელესი მეგობარი და კეთილი დიასახლისი იყო.

ილია ჭავჭავაძე ყოველ წელს იხდიდა სახელწოდების დღეს — ილიაობას, რომელიც ნამდვილი ეროვნული დღესასწაულის ხასიათს იღებდა. იმ დღეს საგურამოში ჩადიდებულ ქართული კულტურის საუკეთესო წარმომადგენლები.

ერთ-ერთი ილიაობა დღეს, კერძოდ 1896 წელს, ქართველი საზოგადოების სახელით, ეროვნულ ტანსაცმელში გამოწყობილბმა, ცხენზე ამხედრებულმა ქართველმა ვაჟკაცებმა წითელი დროშა მორათვეს ერის მოჭირნახულ ილიას. დროშაზე ოქრომკვდილი იყო ამოჭარბული ილიასავე უკვდავი სიტყვები:

აკაც უნდა კაცად იყავს,
სანათლსავით თვით დაიწვას
და სხვას კი ვახს უნათადეს!

ეს დროშა ახლა საგამოფენო დარბაზს ამწვევებს.

ილიას სახლი საგურამოში ქართული სტუმართმოყვარეობის მინიშნულთაგანი კერა იყო, სადაც შორეულ თუ ახლობელ სტუმარს ხვდებოდა კეთილი და პურადი მისპინძელი, რომელთანაც გატარებული ულამაზესი დღეები ტკბილ მოგონებად რჩებოდა ყველას.

ამ ვანყოფინებში ნაჩვენებია, თუ როგორ ესტუმ-

ილიას საგურამო კაბინეტი

ვახოტყვიის ერთ-ერთი კაბინეტი

რწენ ილიას საგურამოში ოქსფორდის უნივერსიტეტის პროფესორი ე. მორფილი, პროფესორი ბერტლიონი პარიზიდან, პროფესორი ბოსკო რომიდან და სხვანი. განსაკუთრებით თვალსაჩინო ადგილი უჭირავს ექსპოზიციის ვიზუალურ მწერლის არტურ ლასტის და ინგლისელი მწერლის მარჯორი უორდროპის სტუმრობას.

მეთხუთსეულში ფართოდ არის წარმოდგენილი ილიას სამსახურებრივი და საზოგადოებრივი საქმიანობა.

1875 წლიდან 1905 წლამდე ილია მეთათურობდა ქართულ სათავადაზნაურო ბანკს, რომლის შემოსავლის დიდ ნაწილს კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობას ახმარდა.

1879 წლიდან ი. ჭავჭავაძე მეთათურობდა ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოებას, რომლის თაოსნობით რამდენიმე სკოლა და ბიბლიოთეკა გაიხსნა. 80-იან წლებში ილიას თაოსნობით განახლდა

ქართული თეატრი, დაარსდა მუღმივმოქმედი დასი და ლაბატული საზოგადოება, რომლის თავმჯდომარედ ილია აირჩიეს.

ღარბაზში მოთავსებულია საინტერესო მასალები თემზე: „ილია — ხალხთა შორის ქმობისა და მეგობრობის მომღერალი“, „ილია და არქეოლოგიური გათხრები“, „ილია, როგორც მთარგმნელი“ და სხვ. იქვე ყუბრულდება იპრობის მემორიალური ნივთები: სკივრი, თუნგი, საწერი მაგიდის მოწყობილობა, ბარათების შესანახი მაგიდა და სხვ.

მეხუთე ღარბაზი იწყება თემით — ილია ჭავჭავაძის მკვლელობა და დასაფლავება. ი. ჭავჭავაძის დასაფლავება საერთო-სახალხო გლოვად გადაიქცა.

ქრუნული ვივლით ტანში, როდესაც დაპყრებთ ტყეის, რომელმაც გული გაუგმირა ქართველი ხალხის საამაყო შვილს. აქვე გამოფენილია სამგლოვიარო პროცესიის ამსახველი მასალები.

1913 წლის 5 მაისს მთაწმინდაზე გაიხსნა ი. ჭავჭავაძის ძეგლი — „მწუხარე საქართველო“. იგი გამოაქანდაკა იაკობ ნიკოლაძემ. გამოფენილია ამ ძეგლის ფოტოები.

ამავე ღარბაზში თვალსაჩინო ადგილი უკავია თემის „ილია ჭავჭავაძე და საბჭოთა თანამედროვეობა“.

დიდი მწერლისა და საზოგადო მოღვაწის — ილიას ფასდებელი ღვაწლი მხოლოდ საბჭოთა ეპოქაში დაფასდა, რამდენჯერმე საზეიმოდ აღინიშნა ილიას იუბილე, გაიხსნა მწერლის სამი მემორიალური მუზეუმი, დიდი ტირაჟით დაისტამბა მისი ნაწარმოებები, დაიდგა ძეგლები, მწერლის სახელი ჰქვია ინსტიტუტს, არაერთ სკოლას, ბიბლიოთეკას, დაწესებულება მისი სახელობის სტიპენდიები და სხვ.

ამავე ღარბაზში მოკლედ, მაგრამ მრავლისმთქმელად არის წარმოდგენილი თემები: „ილია ქართულ საბჭოთა კინოსა და თეატრში“, „ილია ქართველ კომპოზიტორთა შემოქმედებაში“ და სხვ.

ილიას ნაფუძარზე ბევრი რამ არის მოსაგონარი. განსაკუთრებით საყურადღებოა სამსაუკუნოვანი კალის ხე, რომლის ჩრდილშიც უყვარდა დასვენება ილიას; იქვე მის მიერ გაკეთებული ქვის მაგიდები და წყარო, რომელიც მწერლის საგურამოს ქედრიდან გამოუყვანია.

საგურამო ილია ჭავჭავაძის უსაყვარლესი ადგილი იყო. დედაქალაქში შრომით დაქანტული, სამშობლოზე ფიქრით ძილგამართალი მწერალი საგურამოში სულიერად ისვენებდა, აქვე ეძლეოდა მჩქეფარე შემოქმედებით შრომას. აქ დაწერა მან „განდევნილი“, „ბაზალეთის ტბა“, მრავალი საუბრანლო და საგანგებო წერილი. აქვე ხვდებოდა გლეხებს, აძლევდა რჩევა-დარიგებას, მზრუნველობას არ აკლებდა ვაით.

ილია ჭავჭავაძის საგურამოს სახლ-მუზეუმი მნიშვნელოვანი კულტურის კერაა საქართველოში.

შალვა მარტოჯანიძე,

ი. ჭავჭავაძის საგურამოს სახლ-მუზეუმის უფროსი მეცნიერი თანამშრომელი.

ბიჭი ისევ ფეხზე იდგა, რომ თეთრხალათიანმა ქალშემოღმა შემოაღო კარი, სკოლის ლაბორანტმა.

— ია გერმეხაშვილი დირექტორთან!

მასწავლებელმა შეკამათება დააპირა, უნდოდა ეთქვა, რა როს გამოთხებდა, სომ სედავთ, საკონტროლოს წერე პავეჭითო, მაგრამ იმავე წამს ზარი დაირქია.

— მობრძანდი, ამილახვარო, ვთხოვენი, — მერსიდან წამოდგა ის გვერდით მკვდარი ციცი იასანაშვილი და გზა დაუთმო ბიჭს.

მასწავლებელმა იცოდა, თუ რატომ ეძახდნენ ირაკლის ამილახვარს. გერმეხაშვილი დედის ბიძამ — მისი ამილახვარმა ჩამოიყვანა საბალო-ქალაქში და თავისთან შეიკვლდა, ვითომ დროებით, მაგრამ თანდათან ისე შეუკვარდა, რომ ეს მარტოხელა, ომეპაოქილი კაცი უმისოდ აშკარად ვეღარ სძლებდა, მას თვლიდა თავის ერთადერთ მეგობარად და პატრონად.

ის არავისთვის შეუხედვდა, ფეხთარებით წაიდა კარისაკენ. მასწავლებელმა შეაჩერა, რვეულები წამოიმიღო, ანიშნა, ამით იმის თქმა უნდოდა, ნუ გვიზინია, მეც შენთან ვიქნებიო. ბიჭმა რვეულები აიღო და უკან მიჰყვა.

სკოლა უკვე აწრიალებული იყო ისე ჩინჩალაძის მოსვლით. დამლაგებლებს ახლდა ვახსენდათ მიტოვებული ცოცხები და სველი ჩრები, მასწავლებლები გზადგუმა წერტილებდნენ თემბურ გვეძებს, შემინულ კარბათთან ფურდებოდნენ და ტანსაცმელსა და თმის ვარცხნილობას იმოწმებდნენ.

იასე ჩინჩალაძეს ნაკლის გახვიადებდა და განქიქება მოისთვლიდა ჰქონდა ქვეული. ენა უჭრიდა, არც ნიჭიერება აქლდა და რაიმე საკითხზე მსჯელობისას სიტყვების ისეთ კორიანტელს დაჟებდნებდა, რომ მსმენელებს თავბრუს ასხვევდა, იმეფითად თუ ვინმე ვაგებდა შეკამათებოდა. განსაკუთრებით უცხო სიტყვები და ბრტყელ-ბრტყელი ფრაზები უყვარდა.

— რას ვაგე ეს, ამსანაფო კორინთოლო, — ეუბნებოდა სკოლის დირექტორს, — სომ არ დაგვიწყდათ, მოწინაის მუნდირი რომ გაციათ?... სკოლაში მოხდა ასეთი დიფუზური ამბავი, თქვენი კი ზინართ კაბინეტში და არსენიად შეცქერით გარდამავალ დროშებსა და ვიშპელ-სიგელებს...

— რაღო ინებებთ ამის თქმას, პატრონო იასე, — შეეპასუსა დირექტორი.

— იმითომ, ამსანაფო სევერიანე, რომ ჩემთვის სულერთი არ არის, თუ რა ადგილი უკავია ჩვენს სამთამდენო ქალაქს სასაბლო განათლების ერთიანი ფონტის სხვზე, არის იგი მოწინავე პოლიგიაზე თუ შიორე ეშელონში ვადაყენებული.

ნიკო გიგაურმა კაბინეტის კარი შეღო, ბიჭი წინ გაატარა და თვითონაც უკან მიჰყვა, დამსაზურებულ მასწავლებლებს უმაღლესი საბჭოს დეპუტატის ნიშანიც უმშვენივლად მკვრდა.

ჩინჩალაძე საწვასმული თვაზინანობით შეეგება ღვანლმოსილ მაოუმატიკოსს, მერე ბიჭს შეხვდა და წარბი შეეკრა.

მურნად „კომუნარის“ ბიჭი გამოცხადებულ კონკურსზე იმდენად მირაზიშვილი „მომსრომოსამომის“ „შაში პრამხალი“ მისანო პრამხალი იქნება.

— კომკავშირელი ხარ?

— ჯერ არა, — მიუგო ბიჭმა და ჯიქურ შეხედა.

— ესე იგი აბრეკ კეთილი და პატროსანი, — თქვა იასემ და დირექტორს მიუბრუნდა: — აი, ამსანაფო სევერიანე, თქვენი სასკოლო ცხოვრების კიდევ ერთი დეტალი, — კომკავშირელი არ არის, პირინი არ არის, მაშ ვინ არის ეს ახალგაზრდა, ძალიან ვთხოვთ, გამიგოთ. რამდენჯერ გითხარით, ყველა მერვეკლასელმა, ვინც ჯერ არ მითლიათ კომკავშირში, პირინული ყველასხვევი უნდა აბრეკოს, რატომ არ ასრულებთ ამ მითითებას?... იმითომ, რომ არც თქვენ და არც ეს ემაწვილი სათანადოდ არ აფხვებთ სკოლის ღირსებას.

— როგორ გვაადრებათ, პატრონო იასე, შეგიტყვა გიგაური, — სევერიანე ჩემი ვაზრდობი და ჩემი ვაფილ მოსწავლეთა შორის საუკეთესოთა რიცხვში შეგულდას, ამას კი ახლა გვემათ და ძალიან ემაწვილი ვარ მისით. სწავლის გარდა, სპორტშიც ისწავლა თქვენი ქალაქის სპარტაკიადის ჩემპიონი გახდა...

— მოითმინეთ, მოითმინეთ, პატრონო სოლო, — თქვა ბიჭი, რატომ აწყვია აქ ეს ორი რვეულა, — თორემ კმაყოფილი აღარ დარჩებოდით მისი მსჯელობით. — იასემ ცალ-ცალკე დააწყო შავიდასა ორი რვეული, რომელთა გარკვეულ ფრაგმენტულ ფრაზებს განსაკუთრებით იყო საკონტროლო მასწავლებლისათვის და ეკუთვნოდა მერვე „ა“ კლასის მოსწავლეს ირაკლი გერმეხაშვილს.

სანამ იასე ჩინჩალაძე აუხსნიდა ოცდების მასწავლებლებს, თუ რატომ იქცა ეს რვეულა მსჯელობის საგნად, ირაკლი უკვე იცოდა.

— ...თუნდაც ის ამბავი, რომ ვიღაცა თავბრუი იდგას სამასწავლებლოდან საკონტროლო რვეულებს და ბიჭს კონკრეტში და განათლების განყოფილებაში აგვიკვლით იმაზე მტყვევლებს, რომ ამ სკოლაში სრული განუკითხაობის ატმოსფერო სუფევს, — ცხარობდა სასკოლო ინსპექტორი. — ამა ახლა წრილის მოფუხინით, რაინ გეწერს ეს ვიღაცა... — ჩინჩალაძემ საბავლე მოიკრიჭა: „წრანულის მასწავლებელი ცისია მუსრანული ადრეც იყო შემწეული მოსწავლეთა არასწორად შეფასებაში, როგორც სასწავლო დისციპლინებში, ასევე ყოფაქცევაში ნიშნის გამოყვანის დროს, სოლო მოსწავლე გერმეხაშვილის მიმართ აშკარა მიკერძოებას იჩენს. ამ ერთი თვის წინათ ამ მოსწავლეს ჩამოაკითხეს ნათესავებმა. ბიჭმა ავადმუხლად მოისენია ისინი მასწავლებლის თანდამხმარებელი და არ ისულა მათთან შესვლად. ესეც არ აკმაბრა შურეაბუნყოფილ ნათესავეებს, სკოლის ეზოს

გარეთ დატოვებულ მათ მსუბუქ მანქანში შეიპარა და მუსრუკებიდან აუშვა. დაგორებული მანქანა ქვის ყორეს შეემსხვრა. იმის მაგიერ, რომ სულციერმა საქციელი-სათვის პასუხი ეგვინიბინათ, მასწავლებელმა სელი და-აფარა დამნაშავეს, თქვა, რომ იმ დროს, როცა მანქანა დაგორდა, ირაკლი გერმესაშვილი ფრანგულის კლას-კა-ბინეტში ჰყავდა გამოკეტილი და წერაში ამეცადინებდა. მიკერძოების მეორე საბუთი კი ეს რვეულებია. პირველ-ში თქვენ ნახავთ წითელი მელნით აჭრელებულ შეცდო-მებთან ნაწერებს, მეორეში კი საიდანღაც უშეცდომოდ გადაწერილ და უმაღლესი ნიშნით შეფასებულ ნაბუშე-რებს. გასოვთ მიიღოთ ზომები! — ინსპექტორმა რვე-ულები გადაფურცლა. — აი, სედავთ, ეს რვეული განგებ არის წითელი მელნით დასვრილი, რომ მისი შეცვლა ახლათ ამათ მაინც იყოს გამართლებული...

— ეგ მელანი კი არა... სისხლია! — ბიჭმა ძლივს გას-სნა კრიჭა.

— რომელი სისხლი?... აქ სისხლს რა უნდა?! — დაეჭ-ვდა ჩინჩალაძე.

— ჩემი სისხლია, — მშვიდად მიუგო ბიჭმა. — წინა დღით სპორტული იარაღიდან მოვწყვიდე ვარჯიშის დროს და თითი დამიზიანდა, ბანდით მქონდა შესვლელი და წერის დროს უეცრად წაისკდა.

— შერე, შერე, განაგრძე, რატომ განერდი?

— შერე მასწავლებელს ვანახე და მეორედ დამაწე-რინა იმავე გაკვეთილის შემდეგ... ფრანგული ბოლო გვექონდა... წინა ნაწერი რა შეცდომებითაც მქონდა შეს-რულებული, ისევე გადავიტანე, შალვა მეორე არასიდანაც არ გადამიწერია, როგორც საკონტროლოს წესია, ისე შევახსრულე.

— კარგი, წადი, ოღონდ უყვლსანვევოდ აღარ გნასო, — მხსრუხ სელი მოსვია სკოლის დირექტორმა.

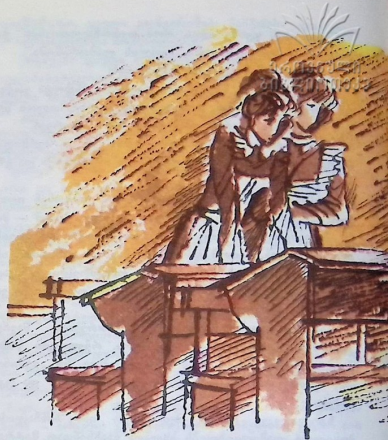
დირექტორის კაბინეტში საუბარი კი ამათ არ დამ-თავრებულა, ახლა ცისია მუსრანელს დაუძახეს, რომე-ლიც სულ მაღე ადელევებული და აცერმლებული გა-მოვიდა სამასწავლებლოში.

კოლმეგრელების თავნობანი, გოლა ფარენსიავან ფიჩინის ღობით გამიჯრულ საბატკნესთან იდგა და ხმა-მალა ითვლიდა. დოლი რასხანია დაიწყო და ბატკნეის რიცხვი დღითი-დღე ბატკნობდა.

— ყმაშავი, წითელდრუნჯა, ყომბრალაი, ნარიწვია, — თანამეღვერებით იკეცავდა თითებს გოლა და თან აბუ-რინანის ველეებზე გაშლილ ფარას გაჰყურებდა, საიდანაც კიდევ მოულოდა კრავებს.

გოლა ოცნებაში ბატკნებს უკვე ფენსომავრებულებს, მთის საძოვრებზე ლაღად მოკუნტრუშეებს სედავდა. ძნე-ლი იყო წინასწარ ეთქვა თავნობანს, რომლისგან რა დადგებოდა, — თვალუბრბრალა ყოჩი, ნახმატყლიანი დედაცხვარი თუ ჯანდავი, ბერწი, მატყლგვეცენილი მხო-ვრი. ჯერ დროს უნდა ეთქვა თავისი სიტყვა, ზრმა შემ-თხვევასაც თავისი წილი ედო ბატკნების ფარაში, მგელ-საც და ავაზასიც.

საკერემლო მამალ ბატკნებს კი მაინც აქედანვე არ-

ჩევდა გამოცდილი მეცხვარის თვალი; ჯიშთან სადედე-ებსაც; მათ უნდა მიეცათ ფარებისათვის შწო და პარაქა. ერთხანს ასე უფურა გოლამ მყუდრო ბაკში გაზაფხუ-ლის მშით გამოთბარ, ერთმანეთს მიხუტებულ სუჭუჭა კრავებს, შერე ქვაპარლის კვინტი დაიდო სელისეულ-ზე, ბაკში შევიდა და ადრეულ ბატკნებს მარლის გემო გაასინჯა.

გოლას ჯიბით კანფეტი არასოდეს უტარებია. თი-თონ არავინ ჰყავდა, ერთი უშვილობირო კაცი იყო და, მართალია, წითელ გორაზე, სადაც გოლა ცხოვრობდა, შარავში მიმავალი კაცი ფხსს ვერ აუქცევდა ბაშეებს, მას შორიდან თუ შეუსუდავს ბალღებისათვის გულლია, იქნებ ალერსითაც, მაგრამ აზრად არასოდეს მოსვლია, მათთვის ჯიბით კანფეტი ეტარებინა. ქვაპარლის კვინ-ტეტი კი დაჰკონდა.

— მოდი, პატარავ, მოდი, აქედანვე გაუსინჯე ცხოვ-რებას გემო, ყოველთვის დედის რძე არ გვექნება, ამ ქვაპარლზე უნდა აიღუყო ენა და კბილი, რომ შერე შეავე ბალხანა ან ძირმწარამ არ მოგკვეთოს, — ეუნებ-ნობდა ყმაშავ ბატკანს, — შენგან აუცილებლად დადგება ერკემალი. შენც მოდი, ცუცი, შენგანვე კარგი დედა დადგება. შენ ისეთი ჭკვიანი თვალები გაქვს, რომ კლდეზე არ გადავარდები, არც ისეთ ბალხანს მოს-ძოვ, რომ მისგან მიღებულმა რძემ შენს ბატკანს აწყე-ნოს, — გოლა ალერსით შეჰყურებდა თეთროვლად ნაზ-მატყლიან სადედეს.

აშურინის ველეებზე მზე მატკნობდა, ცხვარი იპარ-სებოდა.

თავნობანი მწყემსებს ყველა საჭირო საენით აპარ-გებდა, ფარას ამზადებდა და მალღობთან საძოვრებზე გადასარეგ ვაზა-ბილიკებს ზეურავდა.

— ამილხვარო, რა უნდა გვახარო? — ყველაზე უწინ დომინიკა შემოეგება ღირვეტორის კაბინეტიდან ღებრუნებულ ირაკლის.

სხვა მოსწავლეებიც მოვიდნენ და გარს შემოეჯარნენ. მხოლოდ ბადრი კალმახელიძე არ დაძრწოდა ადგილიდან, ცარცით ხელში დაფასთან იდგა და იქიდან უსმენდა, რას იტყვისო. და კიდევ ციფო იასამანოვა იჯდა მერსზე და გამალბებით წერდა რაღაცას.

— ჩვენს შორის... უფრო სწორად, თქვენს შორის არის აღამიანი, ვინც უსახელო წერილებს ჯღაბნის, — თქვა ბიჭმა და დაეჭვებით ყველას სათითაოდ შეხედა, ყველას, დომინიკას გარდა.

— რა იცი, რომ აქედან არის? — დომინიკა წერით დადლილ გრძელ თითებს იფხმებტდა და ყურადღებით ათვალიერებდა თანაკლასელებს, მერე ირაკლის შესციონა და თანგრძნობა გამოჰურია სმამი: — არ გვეტყვი, რა მოსდა?

— სხვებმა ჩემზე უკეთ იციან, — სელი ჩაიქინა ბიჭმა და თავისი მერსისაკენ წაივიდა.

ციცოსთვის ზედ არ შეუხდავს, წიგნები ჩაინათში ჩაალბა, მხარზე მოიკიდა და აჩქარებული ნაბიჯით კლასიდან გავიდა.

ყველა სასტადო დარჩა. დომინიკამ ჯერ იფიქრა, გავეკიდებო და გვაში ვკითხვა, რა დებამართაო, მაგრამ იქვე მიხვდა, რომ კლასის ორგანიზატორს არ ეკადრებოდა გაქვეყლის გამოკიდება, ისევე არჩია, კლასის სელმძღვანელისაგან გაეგო, კიდევ რა შეემთხვა ამ დაუდუგარ ბიჭს.

— თბილისიდან გამოჰყვა კუდები და იმაზე იბარებენ ასე მალ-მალე, — ჩაილაპარაკა ბადრი კალმახელი-

ძემ. — ამასწინათაც სომ დიბარეს. მაშინაც ამბობდეს, სხვისი დანაშაულის გამო მე მაგებინეს პასუსო.

— მაშინ ცისია მასწავლებელმა გადაარჩინა, — მხარის დაუჭირა განუყრელ მეგობარს როინ დარჩინამ, წითურთმიანმა, ჳორღლით სახედაწინწყლულმა ბიჭმა, — ვე რომ არა, გასკვენავენდენ ამ თქვენს ამილხვარს და მიაბრახანებდნენ ძნელად აღსაზრდელთა სკოლაში.

— არაფერიც, — მერსიდან წამოდგა ციფო იასამანოვა, — მთავარი დამნაშავე გვერდით ვიდგას. იმ ამბავში ია მთლად აღაღმართალი იყო.

ამწუთის ბადრის გვერდით ორი ბიჭი იდგა, როინ დარჩია და ჳაქიეთი შავი, ჩაჯგრკული და ბრტყელთავი ტრისტიან დვალა, ანუ ტიტო, გოგოები კი საზგასმულად ტიტოს უქანდნენ — ჩამატეულ სორისმიერ გუგრას სიტლანქის ულფური შეპქონდა ამ მოუქნელი ბიჭის სახელში და რამდენადმე შეესატყვისებოდა კიდევ მის გარეენობას.

როინი დაიბნა, ვერ მისვდა, ვისზე გადაუკრეს სიტყვა, ბადრიზე თუ ტიტოზე.

— მე იმიტომ ავიდე ის დანაშაული ჩემ თავზე, რომ ცისია მასწავლებელი გადამერჩინა. ის სომ სულ ტყუილად გამოეკეობება ამილხვარს, — ტყუანით ამბობდა ტიტო.

— ამილხვარს, ანუ ნამდვილ დამნაშავეს, — დააშუსტა კალმახელიძემ.

ყველამ დომინიკა დვალს შეხედა, რას იტყვისო. ის კი არ ჩქაროდა, მშვიდად უსმენდა ამხანაგების ლაპარაკს და საკუთარ თავთან ჳებოდა. მან კარგად იცოდა, რომ უწინაგესა ორგანიზატორს მოუთხოვებოდა პასუხი ყოველივე იმაზე, რაც კლასში ხდებოდა. მას შემდეგ კი, რაც გერმესაშვილი ამ სკოლაში მოვიდა, ვითარება ისე დაიბნა, რომ ძწელი ვასარჩევი იყო, ვინ ვისთან ტყუოდა, ვინ წამოიწყო ეს ფარული ქიშიო, მეტოქეობა პირველი მოსწავლის სახელისათვის.

ბადრი კალმახელიძეს ბათოს ექანდნენ. ბათო ყაენს თუ თორმეტი ნოინი ჳყავდა, მისი მოსახყელ მხოლოდ ორს სჯერდებოდა. სამაგიეროდ, ეს ორივე ბოლომდე თადადღებული იყო მისთვის. როინ დარჩიას თავის ჳორფლიან ხელეუბნი მაგრად ჳქონდა ჩამბრეული ბადრის სულის კრიტის გასადებში, ყოველ მის სურვილსა თუ განზრახვას უთქმელად გრძნობდა და არაყველებრივი ოსტებობით მოჳყავდა სინრულეში. კატისთავალებმა, მოქნილი, გამბედავი — ყოველთვის უსმობ და ფართულად მოქმეობდა.

ბრტყელთავ ტიტოს — ტლანქი ძალის ბატრონს — უფრო ბრმა იარაღად იყენებდნენ.

ბადრი კალმახელიძე გარეგნულად სულაც არ ჩემულბოდა ლიდერის როლს, ურთიერთობებში ყველასთან თანბრად ეჭირა თაუი. ლიად, საჯაროდ არასოდეს გამოთქვამდა თავის აზრს, მხოლოდ სიტყვას თუ გადაუჭრავდა ან თვალით მიანიშნებდა თავის თანაზრახველებს, თუ რა მისწონდა და რას იწუნებდა, ან — რის გაკეთებას ისურვებდა. ყველაფერი ჳუსტად ისე კეთდებოდა, როგორც ის ჩაიფიქრებდა.

ამ ერთგულების სამხაგიეროდ ბადრი ყურადღებას არ აკლბდა მეგობრებს, ესმარებოდა დაგალებების შესრულებაში, გაცეკობილზეც თვლი ეჭვითა მათზე, ხან სიტყვას წამაწვავდა, ხან შპარგაკას. რომინ დიუყვედრებულ „ოთხნაინასა“ და „სუთებს“ დემულოზდა თითქმის ყველა საგანში, ტიტო კი გამართულ „სამიანებზე“ ასწრებდა. მათ ურთიერთობას ლიდერთან ვინიერების ბეჭედი ესვა და ეს ყველაფერი ბადრი კალმასელიძისაგან მოდიოდა.

სწორედ ასეთი დიპლომატიის წყალობით მოიპოვა მან საერთო პატივისცემა, მოსწავლეებს უყვარდათ, მასწავლელებს მისი სახელი ეკერათ პირზე. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ ფეი პირველ მოსწავლედ ითვლებოდა მთელი კალმასელი, რომელიც, თავის მხრივ, საუკეთესო იყო მთელ სკოლაში.

წელს კლასის ოთხი საწორად დაიწყო. დავალი რომ აირჩიეს უნდა, არ უნდა, შეადგოთა ბადრი კალმასელიც — რესპუბლიკის მხრივ/რომ არ ეთსრება, ეთსრება დაწყო ცეკრა. თანაშის სკოლისდაწვლელ ცისია მუსკატიც.

მასწავლებელმა თითქმის იტყინო მისი სკოლის მოძრაობა.

მან მომავალ შეწვიერად მუსკატიც, ამიტომ არ მინდა სწორიგანაგებო საშუაებით დაწვრობო, უთსრა-სწორიგანაგებო და თაქვე სელი ვადაუსვა.

ბადრი კალმასელი მასწავლებელს, რადგან შეუტყო, რომ მას კვლავინდებურად პატივს სცემდნენ, რწევას ეკითხებოდნენ და დასმარებას სთხოვდნენ მოსწავლეები. დაშვიდდა, მაგრამ თავი როდი დაიარსენია, იცოდა, რომ ბრძოლა პირველობისათვის კვლავ გრძელდებოდა. ღომინიკას გარდა თანდათან ვაქუნას იტენდა ქალდე თარსნიშვილი, წყნარი, უკარება და ამასთან ძალიან ნაკითხი ვაგო. განსაკუთრებით ძლიერი იყო ქალდე ფრანგულში, რუსულში, მუსიკაში და მღეროდა კიდევ.

ღლორს, იგივე ღომინიკა დევალს, მომსილია, ჰკვიან ვაგოს პირდაპირობით, ვაგოს სიკეთით, არაწველებურივი ენერგიითა და გამებელობით ჰქონდა მოპოვებული თანატოლთა სიყვარული და ამიტომ იყო, რომ მასთან ურთიერთობის გამწვავება ყველა ერთდებოდა.

სულ სხვა იყო შევავრებანი, ღმანზოვლებმა ქალდე თარსნიშვილი. სწორნაკეთებიანი სპილოსძვლისფერი სახე, გულვე მსრებამდე დაყრილი მეჭებლისფერი თმის ჩქერებით. მისი მედიდური გამოსვლება მოწიწებას უნერავდა ყველას.

მსოლოდ ერთი ახლობელი ჰყავდა ქალდე — მხანა ვით ბუწინიკი და ტანკინიანი ნანსი ანდრონიკაშვილი, ვედამ ფაქიზად დაბარსენილი, ორად ვადაყოფილი ფერფლისფერი თმით, ფერმისნილ სახეზე ფილილოზმად აყვავებული იაფური თვალებით.

ჰყავდა იმ ორ ბუწინიკს ერთი საჭურველმეტყერთველი, მათ ჩინო მთხარე, მათ პალტოებს რომ დათბიერება და პატრონობდა — ბუნო კენჭავა, სახეობიპოვინიანი, ქერათმინი დიდთავა ბიჭი. ამ სამსახურისათვის მჭარი ჯა-

მაგირი ჰქონდა ბუნს — ვაგონები ყოველთვის ვადაწერიხებდნენ სოლმე საშინაო დავალებას.

კლასში ამ სამთა შორის განაწილებულია გველენის სფეროები რამდენადმე მუდმივ საზღვრებს. ინარჩუნებდა იქამდე, სანამ ორავლი ვერმესაშვილი, იგივე იმდასვარი გამომწვდობდა. მისი მოსვლის შემდეგ დაიწყო ამ სფეროების გადაწაწილება. თავისთავად მოხდა ეს, თუ ვინმე განზრახ გამოიწყო, მწელი სათქმელია, მაგრამ ბევრი უსამოვრება კი მოჰყვა კლასისთვისაც, სკოლისთვისაც.

ღღეს კი მორიგი უსამოვრება დაიწყო და რითი დამთავრდებოდა, ჯერ არავინ იცოდა.

— ღლორ, თქვი რამე, რას ვაგუმებულსარ, — შეასენსა ღომინიკას ცილო ისანაწილად, რომელსაც ყველასგან დამოუკიდებლად ვჭირა თავი.

ეს ტანსხელი, სუსტი აღნაგობის ვაგო დიდი ცოდნით თავს ვერ გამოივლება, მაგრამ იმდენი კი შეეძლო, საბოლოოდ არავის მისდგომოდა კარზე, საკუთარი ძალებით ვაერთიმა თავი ყველა სიმწელინათვის. ურთიერთობებში უდრო ბიჭებთან იყო ახლოს, მოაქვევებოდა დამტევი შხამიც — ვაკილეისა და ვაჭურვის ოსტატი იყო.

— მაინც რა გაინტერესებს? — შეაგება ღომინიკამ უწინარი კილოთი.

— მინდა ვიცოდებ და აღბათ სხვებიც ჩემს მდგომარეობაში არიან, — ცილომ ბიჭებს ვადასვდა, — რატომ სდებთ, რომ მთელ სკოლაში თითოთი საწვევებელი კლასის მოსწავლეს ერომანეთთან მეგობრობა ვერ დაღვიყარებია, როდის აქეთ ჩამოვარდა ჩვენ შორის ასეთი უნდობლობა.

— ყველაფერი ამილასვარს მოჰყვა, მსუბუცი, მუნუმემლობაზე, ვიბრიცა და საჩივრების წერაც, — თქვა ტიტოც და გამოწვევად ვაიარა დაფის წინ.

ვაგონებმა რატომღაც ბადრის შესხედეს, მაგრამ ვერ ამოივრება, მოეწინა თუ არა მას თავისი ძმაკაცის ასეთი გამოსვლება. მშვედად იდგა კალმასელიც, მის მრგვალ სახეზე ერთი მარღივც არ ბეკეკებულა.

— ვეთანხმებით, რომ ბევრი უსამოვრება ვერმესაშვილის მოსვლის შემდეგ მოხდა კლასში, მაგრამ საკითხავია, ვინ იყო ამის ინიციატორი? ყველამ თქვენს გულში ჩაისხედო, ვიდრე მიმასწავლდეთ, — ცილომ ნიკაზე შემოიღო ხელი და სიფრისთან ჰქვედა ტუჩის გასწვრივ გაიმწკრივა ვარდისფერი ფრჩხილები.

კრინტე არავის დაუძრავს.

სწორედ ამ დროს ანახლად დაიჭრილა ანჯამამ და კარის ღიოში ფრანგულის მასწავლებელი ცისია მუსრანელი ჩადა.

სახაფხულო სამოვრებზე კელიავი ჰყავოდა. მშით გამთბარ იალალებზე ფარას გამოყოფილი, დედა ცხვრები-სავან დაჩრეული ბატკნები პალაზობდნენ. იქვე ახლოს, წყლიან სეობაში კი, საგულდაგულად შერჩეულ აფიგულზე მყუეწმებს ფარის ავეთ მათთვის. დღისით ნაიალაბარ ბატკნებს ღამე აქ ეძინათ, მათ მუდროებას

მწყემსებთან ერთად ნავაზებშიც დარაჯობდნენ. დიდი-დიდობით კი თეთრსალათიანი ექტყურმალი მოდიოდა და გულდასმით ამოწმებდა, ვხაში სომ არ დაისიცხნენ, ნაბარევი სომ არ გამოჰყვათო.

გოლა მათთან აღარ იყო, თავმოხანი ვარდამავალ საძოვრებზე დარჩა, საშალ თოსლებსა და ჯანდავ ცხვრებს მწყემსავდა და თან სამუერნო საკითხებს აგვარებდა გზადგაზა.

ბატკნები დღეში ერთსელ სვდებოდნენ დედებს, მაგრამ რაკი ვამოცდილი თავმოხანი ვხაში ჩამორჩა, ბევრი დედა-შვილი ერთმანეთს ვერ პოულობდა, შოგ ცხვარს ორი ბატკანი ეძალებოდა მოსაწოვად, შოგს არც ერთი, შოგი ისიკნებოდა თბილი და ყუათიანი რძით, შოგი შშიერი რჩებოდა.

ბაკა ყველაზე ადრეული ბატკანი იყო, იანვარში დაბადებული, თანაც ბჭვი. დედების ფარას რომ დაეროოდნენ, იოლად იგნებდა გზას სავეს ჯიქისაკენ, შოგჯერ

ლობდა, წინ გადიოდა და პირველი მიირთმევდა ლორთქო ბალახს.

სხვა ბატკნები აღარ უძალიანდებოდნენ, ვხასაც, შოგჯერ მობდნენ და სასუსნავსაც, რადგან მისი ოროცბოროკი რქებისა უმინოდით. თვითონ ბაკას კი ეგონა, მოსდენილი და ლამაზი რომ ვარ, თანაც ჭკვიანი, იმიტომ მცემენ ბატვისო. თუმცა იმხანაც სხვადა, ჯიშისანი ბატკნები სხვებიც იყვნენ ფარაში, ასე რომ, ყველაფერ საუკეთესოს, რაც იძალაღებუ მოპოვებოდა, თავის კუთვნილებადად ვერ მათოდლია, ვერც იმას დაინგემებდა, ჯერ მე და მერე სხვასო; მის გვერდით იყვნენ ბატკნები, რომელთაც ჯერ ისევ სადავოდ მიანდათ მისი უფლება — წინ ვალო და პირველს ეგემნა ლორთქო ბალახი, უწინ ის დასწავებოდა ანკარა წყაროს. საკუნტრეშოდ მოწყობილ კლდის კანებზე შოგჯერ სხვები ასწრებდნენ გასკლას და მალაყებზე გადასკლას.

შოგი თავგასული ცხვირწინ უწინწინდა ბალახს,

სხვის კუთვნილ ძუძუსაც ჩაღვავდა, ჩაიგებრივლებდა. ამიტომ იყო, რომ სხვებზე ადრე ამოყვდა რქები და სუჭუჭა მატყლითაც შეემოსა ტანი. ფერთაც გამოჩენული იყო სხვა ბატკნებისაგან: ქუფრი კულულები ყვარა მთელ ტანზე, მსოლოდ შუბლზე, ყურებზე და კოჭების ირგვლივ მოუჩანდა ფიფქივით თეთრი ბალახი.

ბაკას უმთავრესი მშვენიება მაინც რქები იყო, ყურისძირებთან ორტოტად ამოზრდილი, მთელ სიგრძეზე რგოლებდაჭვდელი და აქეთ-იქით გადაქანდელი.

დღითიდლე ღონე ემატებოდა ბაკას, წლიქები უმაგრდებოდა, სიმალეშიც მატულობდა და სისქემიც, ბატკნების ფარაში ყვლყვლობდა, მალელი მედღიდურად დაბყურებდა ტოლ-წწორებს, მათ გვერდით ყოფნას თაკი-

კლდის შეერილებზე კუნტრუმ-თამაშსაც არ აცდიდნენ. სოლო მასავით ჯანმომაგრებული რქაკაუჭა ბატკნები რქენაზე რქენითვე პასუსობდნენ და მაშინ ნამდვილი ჭიდილი იმართებოდა. შოგს თუ იოლად გაიტყინებდა ბაკა, შოგთან ჭიდილში იქანცებოდა, მაგრამ მაინც თავს არ ანებებდა ბრძოლას, ვიდრე მწყემსი არ დაატრილვებდა ჩომბასს და არ გააშველებდა.

ბაკას თეთრი ქორჩიდან ორტოტად ამოზრდილი სორკლიანი რქები თანდათან მავრდებოდა და წრიულად ივრისებოდა, წამახული ბოლოები შუბებშიც კიონდა შემართული.

ბაკას გარდა კიდევ ორ ადრეულ თამბა ბატკანს ანუ ბივრებდა ახალგაზრდა მწყემსი, მათ პირველ რიგში

უპოვიდა ხოლმე დედებს და მერედა წამოუვილია და-
ნარჩენებს. ორივე თეთრი იყო და ორივე სადღევე, ნაზ-
მატყლიანები და კოპჩიები, თავიანთი სიღამაზითა და
წყნარი კნები მთელ ფარში გამოირჩეოდნენ.
მათ შემხედვარე ბაკს ზოგი რამ აღარ მოეწონა თა-
ვის საქციელში, მოწყალე თვალით გადასვდა ტოლებს,
მათთან დაახლოება სცადა.

ცისია მურხანელი თავისი სადამრიგებლო კლასის
ზღურბლთან მანამდე იდგა, სანამ მოსწავლეები თვე-
თვიანთ მარხვითან არ მივიდნენ, ყოველგვარი შარი-
შური არ მოსესხა და მასწავლებელს არ მიანგრდნენ.
მერე ნელი ნაბიჯით დაიძრა, თავის მავიდასთან შედგა,
მშვიდად ათვალიერებდა ბავშვებს — ჯერ არ ჰქონდა
გადაწყვეტილი, როგორ მოქცეულიყო.

სელმქვანელსა და კლასს შორის, მასწავლებელსა
და მოსწავლეთა შორის ერთი განიერი, ნდობის სიდი
იყო დაძვლები, ყოველ შემთხვევაში, ცისიას ასე მიაჩ-
ნდა. ამ სიღმე თავისუფლად მიმოდიოდა კითხვა და პა-
სუსი, დარიგება და მოსმენა, დავალება და შესრულება,
ფიქრი და ოცნება ნაირფერი. მასწავლებელი სულ უფ-
რო ნაკლებად მიმართავდა აკრძალვებს, ეგონა, ეს მკვი-
დრი სიდი უკვე ყველაფერს გაუძლედა, მაგრამ სწო-
რედ მაშინ გაიზარა იგი, იქნებ ჩაყვდა კიდევ... არა,
ცისია თავს ნებას არ მოსცემდა, ჩატყნილად ჩეთვადა
მისი აძღვნი ხნის შრომის ნაყოფი; უფრო გაზარული
იყო იგი და, ასლა მასწავლებელი ეძებდა ამ ბზარის
ამოცანებს მუიდ მასალას.

„როგორ მოვიქცე?.. კინოფილმ „ფიტულში“ მასწავ-
ლებელი მზავს სიტუაციით კოლექტორ სასჯელს იყე-
ნებს — კლასის საექსკურსიოდ აღარ მიჰყავს მოსსკოვში.
შესაძლოა, ის სწორადაც მოიქცა, მაგრამ მე არ გამომა-
დგება, ჩემი დევიზი — „მედი კლასში და დარნი მოს-
წავლემთან“ — ასეთ სანქციებს არ ითვალისწინებს. მე
მათი უფროსი მეგობარი ვარ, ისინი ჩემგან უფრო გო-
ნიერულ ნაბიჯს მოვიღან, უფლება არა მაქვს, მოლო-
დინი გაუწვილო. ზურგს ვერ შევაქცევ. ვაგრძობინებ,
რომ კვლავინდებურად მიყავას ისინი, მაგრამ გულნა-
ტკენი ვარ... დღეისათვის კინოფილმზე კოლექტორი
დასწრება მაქვს დაგვემილი... არ ჩავშლი, წაყვანა და
ისე მოვიქცევი, ვითომ არც არაფერი მომხდარა“.

კლასში სრული სიჩუმე იყო, ფეხზე გაშვებულები
იდგნენ მოსწავლეები და ელოდნენ... თავი არავის ჩაუ-
ლუნავს, გულბალად უმზერდნენ მასწავლებელს, მის-
კენ მიპყრობილ ანთებულ თვალბებში მხოლოდ პატრიის-
ცემასა და ერთგულებას კითხულობდა ცისია მურხანე-
ლი.

„იქნებ ჯერ არ იცნან, რა მოხდა და იმიტომაც
უყოფელი კრავებივი გამოიყოფებიან. სომ არ მეთქე-
ვა?.. არა, გაკვეთილების შემდეგ აჯობებს, დღეს მაინც
მძიმე ცხრილი აქვთ, აფორაქტებთან და ვაითუ თავი
ვეღარ ვაართვან უსაფუძვლო ვკვებს“ — გაიფიქრა.

დღომინია დვალს ძალიან შეტყვევლი, მკვადრებელი

სახე ჰქონდა, — სხვამ თუ არავინ, მე სომ უნდა ვიყო-
დე, რა მოხდაო.

— გაკვეთილების შემდეგ დარჩებით! — გამოაცხადა
მასწავლებელმა მშვიდი ხმით, ერთხელ კიდევ მიაგლო
თვალთ კლასს და გავიდა.

კინტი არავის დაუძრავს.

კლასიდან ჩანთით ხელში გასულმა ირაკლი გერმე-
საშვილმა ჭიშკართან შეანელა ნაბიჯი. სკოლის დარაჯი
ცალთვალა სიკო ტრიალბედა იქვე, აუცილებლად შეკი-
თხებოდა, სწავლით არ დაპურებულხარ, საით მიღისარ
მშვიდო, პასხლი უნდა მზად ჰქონოდა. ყბაზე შემოდიო
სელი, კბილი აიტკივა.

სიკოს არაფერი უკითხავს, იასე ჩინჩილაძეს შენიშვნა
მიეცა და ბოლბას ინულებდა.

ის იყო ირაკლი ჭიშკარს გასცდა, რომ უკნიდან ძა-
ხილი მოესმა:

— ია, დამოდადე, ერთად წავიდეთ.

ბუნო კენჭავტო მობრბოდა. მისმა დანახვამ უარესად
გააღიზიანა ისედაც გუნებაწამხდარი ბიჭი.

„მეწერილმანეშებთან სიარულიდა მაკლდა“, — გაი-
ფიქრა და ფეხი ააჩქარა.

ერთი უაზრო, დაულავებელი ბიჭი იყო ბუნო, შემი-
ნებულვითი აქეთ-იქით აცეცებდა თვალბებს. ვისაც რამეს
დაუნახავდა სელში, აუცილებლად შეევაჭრებოდა, ან,
გამიყვალეთ, შესთავაზებდა. სასკოლო ჩანთა ათასნაირი
ნივთებით ჰქონდა ამოჩხორილი.

— თავი დამანებე, სავაჭროდ არ მცალია! — უყვირა
ირაკლი.

— არც მე ცალია, — მოუგო აქაჩანებულმა ბუნომ, —
დედას უნდა დავხედე რკინიგზის სადგურზე, პირველის-
ნახევრიანზე ჩამოიღოს, — მაჯის საათზე დაიხსება, — ჯერ
აღრვა. წამოდე, თუ გინდა, საბილიარდოში გავიაროთ,
შენმა მეზობელმა წითელაგორელმა ლონდრემ ორი
კასტკა უნდა მომიტანოს, გუშინ მოუგე... თუ წამოს-
ვალ, ერთს შენ მოგეცე, იტალიური ესტრადაა, სულ
ვარკვლავები მივრიან.

ბაბრქელბაა ზემდგნ ნომერი

**კასტრუბანი სასკოლო
სასამღებო-სახელმწიფო
ნახევრად**

იტალიის ქალაქ პალერმოს ცენტრში მდებარე ეს სასკოლო, ერთი შეხედვით, მიმზიდველად გამოიყურება, — კამკამა ფერებით არის შეღებილი და აქურთი მდიდრების ვილას ჩამოჰგავს. მაგრამ ეს მხოლოდ ერთი შეხედვით. კარგად თუ დაკვირდებით, შეამჩნევთ რკინის გისოსებს მის ფანჯრებზე, ფოლადის კარებს, რაც ასე არ ესაშავა სასწრაფო არქიტექტურას. თავიდან ფეხებამდე შეიარაღებული პოლიციელები დარაჯობენ სასკოლს. აქ მოთავსებულია საპროტესტული მცირეწლოვან დაზარალებულთა, რომლებიც პალერმოში „მაფიის ჯარისკაცებს“ ემხრონ.

თითოეული აქურთი პატიმრის „ნამსახურების სია“; მიუხედავად მათი მცირე ასაკისა, ფრიად სოლიდურია. ჩვეულებრივი გზების ქუჩა-ღობის, ნარკოტიკების გაშლადღებულისა და მანქანაღობის გარდა აქ არიან მძარცველები, მკვლელები.

ბევრ მათგანს ვარკვევით თავისი გვარის დაწერაც არ შეუძლია, რადგან არასდღეს უღლია სკოლაში, — მათ ძალიან ადრე გაიყვეს, რას ნიშნავს ლეკმა-პურისათვის ბრძოლა, ოჯახის რჩენა.

აურელი გრემალდომ — საპროტესტის ერთ-ერთმა თანამშრომელმა, რომელიც გულწრფელად ცდილობს დაუმხროს მის მებრველობაში მყოფთ, ეწინააღმდეგება „რეპორტორის შესწავლას, რომ მთელი მისი მიდევლობა, გათავსდეს ეს ბავშვები, უმეტესწილად მარცხით მოთვრდება, რადგან თვით ცხოვრებაა მათი ულმოებული მტერი. ციხიდან გამოსვლის შემდეგ ისინი სულერთია სამუშაოს ვერ იმოყვნიან, მაფიამ კი შესანიშნავად იცის, როგორ გამოიყენოს ისინი.

**ბავშვები — XX საუკუნის
მონანი**

კაპიტალისტურ სამყაროში მილიონობით ბავშვი განიცდის არნახულ

ექსპლოატაციას. ასე ხდება ბევრ სულად განვითარებულ ქვეყანაშიც. მაროკოში, პაკისტანში, ფილიპინებზე, ტაილანდში, კოლუმბიაში, პერუში სიღატაკე აიძულებს 5-დან 15 წლამდე ასაკის მოზარდებს ლეკმა-პური მოპოვონ.

შრომის საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული გამოკვლევების მასალებით ცნობილი გახდა, რომ ამერიკის შეერთებულ შტატებში მარტო სასოფლო-სამეურნეო სამუშაოებში 800 ათასი ბავშვი მონაწილეობს. ინგლისში ფერმებში მომხდარი უბედური შემთხვევების 20 პროცენტზე მეტი 15 წლამდე ასაკის მოზარდებზე მოდის; იტალიაში (განსაკუთრებით ნეაპოლში) 100—500 ათასი ბავშვია დაკავებული სხვადასხვა სამუშაოზე. ამ ბავშვებს ჰყავთ „კოლეჯები“ — თანატოლები საფრანგეთში, ავსტრიაში, შვეიცარიაში. თუ ასეთი ფაქტები იშვიათია არ არის თვით განვითარებულ კაპიტალისტურ ქვეყნებში, რა უნდა ხდებოდეს ყოფილ კოლონიებში?

ფრანგი ყოწნალისტი ბონე ყოველკვირულ „იუმანიტე დიმაწში“ წერდა: „წარმოიდგინეთ ვერთაწოდებული აბრეშუმის დედაქალაქი“ აზმოსალეთის ერთ-ერთ ქვეყანაში. ამ ქალაქში თავს მხოლოდ და მხოლოდ იმით ირწმუნენ, რომ აბრეშუმის პარკს ამუშავენ.

პატარა ვიწრო ქუჩა, ყველა სასკოლო ერთმანეთს ჰგავს თავისი სიღატაკით. შეიხედვით შიგნით. ნახევრად ბნელა. ოთხი 5×4 მეტრია. ერთ კედელთან ორი ვეება ჰქვამია, რომლებშიც აბრეშუმის პარკი იხარშება, ოთხის მუორე ნახევარში 8 პატარა დაზვა დგას. ყოველ დაზვასთან ორ-ორი ბავშვი შემოას, ისინი ფეხშიშველები დგანან ცემენტის იატაკზე. განუწყვეტლივ ყოფენ სელებს მუელარები და პარკები ამოაქვთ. ერთი

გოწონა სხვებზე უფრო ნელა მუშაობს, ის მხოლოდ 5 წლისაა და მისი უვერტელობა იმით აისწნება, რომ ახალი მოსულია და ჯერ ვერ დაუფლებია საქმეს. მის გვერდით მოშუშავე 12 წლის გოწონას კი უკვე 6 წლის სტაჟი აქვს. მისი დამუწკნარი სელები ღრბა მოსულებლის სელებს უფრო ჰგავს, ასე მგონია, დიდიდან საღამომდე სელებზე ცეცხლი მიკიდიაო“, ამბობს იგი.

ბავშვები გამოთინიდან შუადამდე მუშაობენ და მხოლოდ იმ შემთხვევაში ისვენებენ, თუ ელექტროდენის მიწოდება შეწყვეტა.

ყურნალისტი ბონე თავის რეპორტაჟს ახლა ფილიპინებიდან განაგრძობს: „სურათი დაახლოებით ისეთივეა, ოღონდ აბრეშუმის პარკის ნაცვლად აქ შაქრის ლერწმის პლანტაციებია“.

პატარა, 12 წლის როწელი გვიამბობს: უკვე ოთხი წელია, რაც აქ, პლანტაციაში ვმუშაობ. მიჭირს, ძალიან მიჭირს, მაგრამ ეს ერთადერთი სამუშაუბაა ლეკმა-პურის მოსაპოვებლად. დღეში 8 საათს ვმრომობ, განსარჯვლოს კი 5 პესოს ვიღებ. მაგრამ მიმანია, რომ ბავშვები გამიმართლა. სხვებს ასეთი სამუშაოც არა აქვთ.

„მრავალი ათეული წლის მანძილზე იმპერიალისტური ქვეყნები უმოწყალოდ ძარცვავდნენ თავიანთ კოლონიებს, — წერს ბონე. — გასაკვირი არ არის, რომ დღეს ყოფილ კოლონიებს არ შეუძლიათ სამუშაოთი დააკმაყოფილონ მოზარდული მოსახლეობა და სწავლა-განათლებლის მიღების საშუალება მისცენ ბავშვებს.

მსოფლიოს რუკაზე ჯერ კიდევ ბევრია ქვეყანა, სადაც ბავშვები უსასტიკესი ექსპლოატაციის ობიექტები არიან“.

„საქმოსნები ბავშვების ექსპლოატაციით იღებენ დიდძალ შოგებს, — წერს მეორე ფრანგი ყოწნალისტი ბერნარ ფრედერიკი. — მშენიერია ამ ბავშვების სახეები. მაგრამ მათ გვერდით სხვა სახეა: მახინჯი, ცივი, სასტიკი სახე ბიწნისისა“.

დასასრული იხ. 30-ე გვერდზე

კინოფილმი

07650 მ.
07651 მ.
07652 მ.
07653 მ.

აგონია პირველადიდან შე-
მოქმედებს? ად ანა ვეიკი ადარ
ვედარებს, რომ ნორს კანმოფა-
რელა ამ შესამწიფი სახელები
სტეფას ხელოვნების ჰუმარტ
აფაინისმწველი შეაკვრებარბი,
რეაქს, ამ დასაფხული ათთიმი
ფაღის დეკარქლობს რომ ინტე-
რეტს, ამ ცრბა მის წინაფი ახ-

ლოზღებოთი რომ ვიზარეს (პო-
ნარფაღმისთვის) ტუნირი კო-
კავშირის პრეზის მინჯუბო.
ენე წყნა ნორს სტუმრუბ-
კონარფაღმულებს, დფისან-სა-
ტარაინე, ვეღანი ურსინარე ან-
აუბელი, ფანტანოტეში, მარფ-
ღებს, ყონაღები, კონხელოტენ-
ზე აფაფაინევიო შეაკვრებუღები.

სტუდია კინოფილმი
სტუდია კინოფილმი

ვაკეფროს მთი აბმრეფელესსე
გარეოდ წიფიარეს, სებღანა მარ-
ჯანოვილეს, დღა ვეღანეს, მარ-
დო მონიბაივილეს, ეს კოფე მათი
ხარია შემოქმედებითა მუშობის
ნაყოფია: ზურს ფორტო და კლდე (ამ
ფილმში კინოფილმელა სე-
კენური ფესტივალზე კინოფილმი
1979 წელს ტან-არე აფიშებურა),
საკეფროს ფესტივალში კამარე-
ველი ფილმები — სანჯე პრეციეს,
მთა და ჩანსენის ზეღაფი, ენე-
რეთის სურთომირისი კინოფილ-
მებზე მერე პრეციეს ფაფე-
ლოზღები (ნაფი მარკო), ანეფ

ფესტივალზე მიწინებუღა — დე-
ფიკო, მხო ტკოლი დღისმეფე,
ფფო მუღელსე დოღოფი, ეს
მარქველებია: ცოღოღისი, ფო-
ნაფე კანა, სონაფე მარქვერსი, ფე-
რანე დოღესანს; ვახელ ზეფენს
პირარულ მუღელ-ტესკარსი გრის
მარქველების ზეღმეღანეღობის
ფაფაფეღებუბ — წერელი დფისი
და ენევეღა მარკო.

მარკოფეღები ზეღმე სევეღანა
მარქველები რეფეს და წერე
მთაროფენსა და მანახეტეს — ფე-
ხეტზე სკოლის ვარქვეზე, ქეჩანსა
და აბტოფენსი ვარქვერეზე დე-

კინოფილმი 07650-07653

„პირენაჰ ვიღეი“

რჩისის და ფანტროს ზეღმეღანე-
რანაჰ — მარქვეს, უნეზარეფ თი-
ღებს, პიეტერებს. აბ, ძირითადი
სარწოდო მთი დღმეღების სერწარე-
მანახეს.

მარქვეს საზოღოფე ვარქვერანეს
წეღმი — თღღისის პირწარა და
მონქვეღა სანახელს დფეღები
მუნის რეკონსტრუქციამ წრებო-
რეფე მუშობასათვის სეფეკოსი პი-
რანესა ზეღმისა. ვეღაზე მერე
ნორს მუღმეღანეკარტრანს ვარქვე-
რეფე (წერეფე მთი, ვიანის მუნე-
ზეი ფოფიღმა პირწეღებუღემს,
დღეს თღღისის საზმეტერი ვარქვე-

მის მუღმეღანეკარტრანს ვარქვერე-
მის სეღმეღებრა ვარქვერეღმე
დოღეო) — ნარქვერი წეღა, მთა ვე-
წარდეს, ნარქვერი რეკონსტრუქცი-
ტიპოლოკატორი მონეფი მონიბაივი-
ღაი ენეხეტებს.

მუღმეღებუღის კონტრეტები ენე-
მეღ მერეღებანს კანოფილმარქვე-
რის მანახებუღანს, კანოფილმელა
კინოფილმი დღმეღს მუღმეღანეკარ-
ტრანს (დარქვერტი გ მუღმეღი)
მუნეღებანს, ვეღელ ირ წეღიწე-
ვი ურწოდ მანახებუღანს თეფან-
სა ანდოფიღების მუღმეღებუღ: დეფ

ტრადიციადეველი ნორს კანმოფა-
რელა სეკენური ფესტივალეს.
მოსკოფიდან, მოკეფინარე რანხეღლი-
კეზიდან და, მწირადე, უნეზოფიდან
ნარწოდე დამარე ნორს კანმოფა-
რელა უფრის სოფელ აფეს, თღღო-
სური ანისი — ციფნა კანოფილმ-
არქვეს, მარქვერებებს, კანოფილმ-
არქვეს და მარქვერ მუღმეღანეკარტო-
რანეს — კანოფილმების: ვარქვე
მუღმეღანს, მთა დამანა, დღმეღ-
ფელი ზეღმეღებების ანეფეფე ვარქვე-
რეფე თეფანეღმეღებუღეს, ხელოვნ-
ებისა, რეწმეღანეს ეს ვოლო-მეღები
ნარქველი მუღმეღებების იფემელი,
ვარ კოფე მუნახეღობის სათეფების-
კან მოფებს.

07650-07653

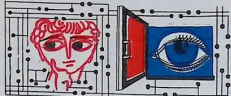
07650
07651
07652
07653

07650
07651
07652
07653

07650
07651
07652
07653

პანორამული ხელშეწყობის ფიზიკა-მათემატიკის მასწავლებლის ანდრეასი ბ. მელაძე

ნახევარი საუკუნეც კი არ გასულა, რაც ელექტრონულ-გამოთვლითი მანქანებმა ანუ, როგორც მათ უწოდებდნენ, კომპიუტერებმა, პირველი „ნაბიჯები“ გადადგეს. ამ მცირე ხნის განმავლობაში ისინი აქტიურად შემოიჭრნენ ადამიანის საქ-

გავენთ მათი შექმნის ისტორიას. არსებობის ადრეული პერიოდიდანვე ადამიანი მჭიდროდ დაუკავშირდა მათემატიკას. იგი მის სჭირდებოდა მრავალი პრაქტიკული ამოცანის გადასაწყვეტად. რაც დრო გადიოდა, პრობლემები სულ უფრო რთულდებოდა, ამიტომ გამოთვლის გაადვილება და დაჩქარება ყოველთვის პირველხარისხიანი, მნიშვნელოვანი ამოცანად იდგა.

პირველი „რბენიერი“ საშუალებაა, რომელსაც ადამიანი დათვლისას იყენებდა, იყუ... ათი თითი. სწორედ ამის დამსახურებაა, რომ დღეს ჩვენ თვლის ათობით სისტემას ვიყენებთ. დაახლოებით ჩვენს წელთაღრიცხვამდე X საუკუნეში შე-

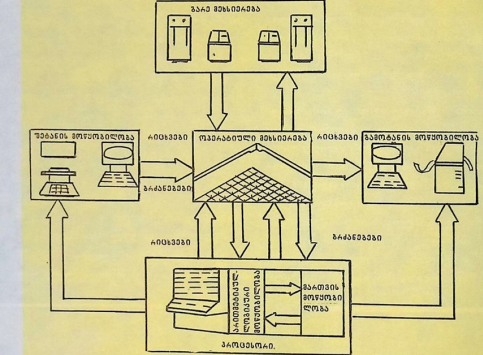
და გამოკლებების ოპერაციათა შეტარებულა. 1670 წელს ლიბნიცმა დაამზადა არითმეტიკული მანქანა, რომელიც ასრულებდა ოთხივე არითმეტიკულ მოქმედებას. ეს იყო ფაქტიურად პირველი არითმომეტრი. მისი კონსტრუქცია თანდათან გაუმჯობესდა და XIX საუკუნის ბოლოსა და XX საუკუნის პირველ ნახევარში იგი ძალზე ფართოდ გავრცელდა. მეორე ამ მანქანას ჰქონდა ნაკლიც. ვერძოდა, მას შეეძლო მხოლოდ ცალკეული ოპერაციების ავტომატიზაცია (ოპერაციის ავტომატიზაცია შესრულებდა), იმ პირობით, რომ ყოველი ოპერაციის შესრულების წინ ადამიანს მანქანაში უნდა შეეყვანა მონაცემები.

პაბაბა წამართელი

ჩა ახის კომპიუტერი?

მიანობის ბევრ სფეროში და მისი ერთგული თანაშემწეები გახდნენ. ატომური ელექტროსადგურები, რაკეტები, თანამგზავრები, რთული ქიმიური შენაერთები... ყოველივე ამის შექმნა შეუძლებელი იქნებოდა კომპიუტერით რთული წინასწარი მათემატიკური გამოთვლების გარეშე. დღეს კომპიუტერი კოსმოსური ხომალდების გაშვებასა და ფრენასაც ხელმძღვანელობს, რადგან ადამიანს პრაქტიკულად არ შეუძლია სწრაფი რეაგირება მოახდინოს ყველა მოვლენაზე, რომლებიც ფრენისას დროის ძალიან მცირე მონაკვეთში ხდება. კომპიუტერი თამაშობს ჭადრაკს, ადგენს ლიანგოზს, ჰყიდის დაქავეშულ ბილეთებს, თარგმნის, ასწავლის... ცხოვრება ყოველდღიურად გვიყენებს ახალ რთულ ამოცანებს, რომელთა გადაჭრაც უკომპიუტეროდ შეუძლებელია. მაგრამ არც ის უნდა დაევიწყოთ, რომ ეს მანქანაც ადამიანის შემოქმედების ნაყოფია. დამოუცილებლად იგი ვერაფერს აკეთებს, მხოლოდ ადამიანის ბრძანებებს ასრულებს, ამიტომ არის, რომ დღეს ნებისმიერი დარგის სპეციალისტი უნდა შეძლოს კომპიუტერთან მუშაობა.

სანამ უშუალოდ კომპიუტერების შესწავლაზე გადავიდოდეთ, მოდით,

იქმნა აბაყები, რომლებიც ძალიან ჰგავდა ჩვეულებრივ საეკნელო საინჟინეროსს. მარტივი გამოთვლებისათვის ძალიან მოსახერხებელი იყო ლოგარითმული სახაზავებიც.

მხოლოდ XVII საუკუნეში გაჩნდა გამოთვლის პროცესის მექანიზაციის იდეა. პირველი მოქმედი მექანიკური გამოთვლითი მანქანა 1642 წელს შექმნა ცნობილმა ფრანგმა მათემატიკოსმა და ფიზიკოსმა ბლეს პასკალმა. ამ მანქანას შეეძლო შეკრების

ახალი ამოცანები სულ უფრო და უფრო მოითხოვდნენ გამოთვლების მთელი პროცესის ავტომატიზაციას — ისეთი მოწყობილობის შექმნას, რომელსაც საჭირო გამოთვლებისათვის ადამიანის მონაწილეობა არ დასჭირდებოდა, ასეთი მანქანის შექმნის იდეა ეკუთვნის კემბრიჯის უნივერსიტეტის პროფესორს, თვალსაჩინო ინჟინერსა და გამოგონებელს ჩარლზ ბებჯეს. მისმა გამოგონებამ იმდენად გაუსწრა ბებჯიის ეპოქას,

18497

რომ ავტორის სივცხეზე იგი არც განხორციელებულა. ინგლისელი გამოგონებლის იდეები მთლიანად განხორციელდა მხოლოდ XX საუკუნის მეორე ნახევარში, როცა შეიქმნა ელექტრონულ-გამოთვლითი მანქანები. მაგრამ, მოდით, ნუ გავსწრებთ წინ მოვლენებს...

ჩარლზ ბებიჯი დაიბადა 1791 წელს მდიდარი ლონდონელი ბანკირის ოჯახში. თავისი სამუშაოს გამო მას ხშირად უხდებოდა სხვადასხვა ცხრილების შედგენა. გამოთვლის პროცესის ყურადღებით შესწავლამ 1812 წელს იგი მიიყვანა ცხრილების შემდგენელ გამოთვლით მანქანის შექმნის იდეამდე. ამ დროს ჩ. ბებიჯი ჰქონდა კიდევ კოლეჯის მოსწავლე იყო. 1820 წელს მან დაიწყო მუშაობა ასეთი მანქანის შესაქმნელად, ორი წლის შემდეგ კი უკვე შექმნა მოქმედი მოდელი, რომელიც კვადრატული სამწერის მნიშვნელობათა გამოთვლის საშუალება იძლეოდა. პასკალის მანქანისგან განსხვავებით, ამ მანქანაში ცვლადის ერთი მნიშვნელობიდან მეორეზე გადასვლა ადამიანის ჩაუვრებლად ხდებოდა. პრაქტიკულად ეს იყო გამოთვლითი მანქანა, რომელშიც მუდმივად იღო ერთი კონკრეტული პროგრამა.

1834 წელს ბებიჯმა შექმნა პროგრამულად მართვადი უნივერსალური გამოთვლითი მანქანა, რომელსაც ანალიტიკური მანქანა უწოდა. მას შეეძლო შესრულებინა ნებისმიერი სირთულის გამოთვლითი ალგორითმი. ბებიჯის ანალიტიკური მანქანა პროექტის მიხედვით შეიკადა ოთხ ძირითად ნაწილს:

პირველი იყო ბლოკი, რომელშიც ინახებოდა საწყისი მონაცემები და საშუალებო შედეგები. ბებიჯმა მას „საწყობი“ უწოდა. მეორე იყო ბლოკი, რომელშიც „საწყობიდან“ ადგილ რიცხვებზე სრულდებოდა არითმეტიკული ოპერაციები, ბებიჯმა მას „წიქვილი“ უწოდა. მესამე — ბლოკი, რომელიც მართვად რიცხვზე ჩასატარებელი ოპერაციების თანამიმდევრობას, ხოლო მეოთხე — საწყისი მონაცემების შეტანასა და შედეგების ბეჭდვის ბლოკი. იმისათვის, რომ ანალიტიკურ მან-

ქანას აუცილებელი გამოთვლების შესრულება შეძლებოდა, საჭირო იყო, ჰქონოდა პროგრამა, რომელიც აიკრძებოდა მანქანის კლავიატურაზე. პირველი ასეთი პროგრამა შექმნა ცნობილი ინგლისელი პოეტის ჯორჯ ბარონის ქალიშვილმა ადა ლავლინისმა, ამით მან დაამტკიცა ბებიჯის მანქანის უნივერსალური შესაძლებლობანი.

მაგრამ ბებიჯის ეს გამოგონება თავის დროზე სათანადო ვერ შეეფასა. მისი შრომები მხოლოდ 1888 წელს, ბებიჯის გარდაცვალებიდან 17 წლის შემდეგ დაიკვეყნა და მალე ისევ მიეცა დავიწყებას, მაგრამ XX საუკუნის 80-იან წლებში ამ შრომებმა მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა გამოთვლით ტექნიკის განვითარების საქმეში.

პირველ ელექტრონულ-გამოთვლით მანქანად ითვლება მანქანა „ენიაკი“, რომელიც 1945 წელს შექმნეს ამერიკელმა მეცნიერებმა ჯ. მოუჩლომ და დ. ეკერტმა. მანქანა გათვლისწინებულ იყო სამხედრო მიზნებისათვის, კერძოდ, ყუმბარების ფრენის ტრაექტორიის გათვლისათვის. ეს იყო 30 მეტრზე გრძელი და რთული საინჟინრო ნაგებობა.

ელექტრონულ-გამოთვლითი ტექნიკის განვითარებაში დიდი წვლილი შეიტანა უილიამს ამერიკელმა მათემატიკოსმა ჯონ ფონ ნეიმანმა. იგი 1933 წელს დაიბადა ბუდაპეშტში, 1900 წელს კი გადასახლდა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. 1946 წელს მან ჩამოაყალიბა თავისი ცნობილი ორი ძირითადი პრინციპი, რომელიც პრაქტიკულად განხორციელდა ყველა თანამედროვე ელექტრონულ-გამოთვლით მანქანაში. აი, ისიც: კომპიუტერის რიცხვები უნდა „დამახსოვრებინა“ არა ჩვენთვის მიღებულ თვლის ათობით სისტემაში, არამედ ორობითში; მანქანის მემორიაში რიცხვებთან ერთად უნდა შენახულიყო პროგრამაც, მანქანის მემორიატიდან ცალკეულ ბიტანებებს გამოიძახებდა მართვის მოწყობლობა. შემდეგ ესენი გამოიფრებოდნენ მემორიატიდან საჭირო რიცხვების ამოსაღებად, მათზე საჭირო ოპერაციების ჩასატარებლად და

შედეგების ისევ მემორიატში გასახვანად.

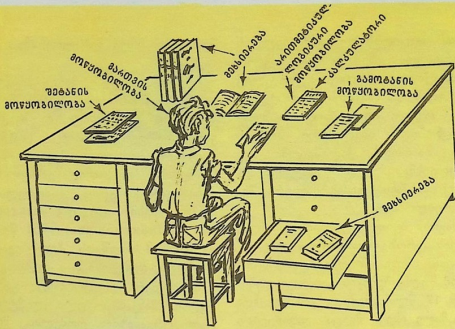
ნეიმანის იდეები მალე პრაქტიკულად განხორციელდა. 1949 წელს კემბრიჯის უნივერსიტეტი შეიქმნა ელექტრონულ-გამოთვლითი მანქანა „ედსაკი“, რომელსაც შეეძლო მემორიატში პროგრამის შენახვა.

პირველი საბჭოთა გამოთვლითი მანქანა „მესმ“ (Малая электронная счётная машина) 1951 წელს შეიქმნა. ამ საბჭოთაოს ხელმძღვანელობდა აკადემიკოსი ს. ა. ლებედევი.

ნებისმიერი ელექტრონულ-გამოთვლითი მანქანა რთული ელექტრონული ორგანიზმია, რომელსაც მრავალგვარი მოქმედების შესრულება შეუძლია. როგორც ყოველ ორგანიზმში, მანქანასაც აქვს თავისებური „ტენიანი“ ანუ მართვის მოწყობლობა. „ტენიანი“ ბრძანებებს მორჩილად ასრულებენ არითმეტიკულ-ლოგარითმი და კომპიუტერის სხვა მოწყობილობები. მისი უმნიშვნელოვანესი ნაწილია „მემორიატი“. „მემორიატი“ ორგანიზმს: ოპერატიული, რომელიც უშუალოდ მანქანას აქვს და დამხმარე, რომელიც წარმოადგენს მანქანის მემორიატს და მანქანის ფიციფიტებს. და ბოლოს, გარე სამართისთან ურთიერთობისთვის მანქანას აქვს თავისებური „ავტომატი“, ანუ „საყრდენი“, ანუ შეტანა-გამოტანის მოწყობილობები.

თანამედროვე კომპიუტერები აგებულია მთლიან ჰეგანან ბებიჯის ანალიტიკური მანქანას. „ტენიანი“ ანუ მართვის მოწყობილობის ფუნქციას ბებიჯის მანქანაში მესამე ბლოკი ასრულებს, მემორიატის ფუნქციას — პირველი ბლოკი ანუ „საწყობი“, არითმეტიკულ-ლოგარითმი მოწყობილობის — მეორე ბლოკი ანუ „წიქვილი“, შეტანა-გამოტანის მოწყობილობის ფუნქციას კი მეოთხე ბლოკი. ერთადერთი, რაც ბებიჯის მანქანას არ ჰქონია, დამხმარე მემორიატი.

განვიხილოთ თითოეული მოწყობილობა ცალ-ცალკე: მართვის მოწყობილობა კომპიუტერის ყველაზე მნიშვნელოვან ნაწილია, იგი მთელს მუშაობას წარმართავს: ყოთხულობს ბრძანებს

ოპერატიული მეხსიერებიდან, გა-
შიფრავს, თუ რა ოპერაცია უნდა
შესრულდეს და ამ ოპერაციას ახრთ-
მეტეიკულ-ლოგიკურ მოწყობილობას
ასრულებინებს. იგი „ზრუნავს“ ოპე-
რაციისათვის საჭირო ინფორმაციის
მეხსიერებიდან ამოსაღებად, „ინტე-
რესდება“ ოპერაციის შედეგებით და
ამის მისვლით დებულობს გადაწყ-
ვეტილებას პროგრამის შემდგომი
მსვლელობის შესახებ. არითმეტი-
კულ-ლოგიკური მოწყობილობის და-
ნაშუქლება კი ის არის, რომ შესა-
სრულოს მართვის მოწყობილობაში
გამოიჭრული ბიტინების ოპერაცია
და შედეგი დაუბრუნოს მართვის
მოწყობილობას. ამ ორი მოწყობი-
ლობის ურთიერთობა იმდენად მჭიდ-
როა, რომ მათ ხშირად აერთიანებენ

ერთ ჯგუფად, რომელსაც პროცე-
სორს უწოდებენ.
მეხსიერება, როგორც უკვე აღე-
წინაშეთ, ორგანოა: ოპერატიული
და დამხმარე. ის პროგრამა, რომე-
ლიც მუშაობს, და, ასევე, მისთვის
საჭირო მონაცემები, უნდა მოთავს-
დეს ოპერატიულ მეხსიერებაში, ხო-
ლო დამხმარე მეხსიერებაში „შეი-
ნახება“ დამხმარე პროგრამები და
მონაცემები, რომლებიც, საჭიროე-
ბის შემთხვევაში, ოპერატიულ მეხ-
სიერებაში გადმოიწერება. დამხმარე
მეხსიერებაში უნდა ჩაიწეროს, ავ-
რთვედ, შენახვისათვის გათვალის-
წინებული პროგრამები.
მეხსიერება-გამოტანის მოწყობილო-
ბებად შეიძლება გამოიყენეთ სა-
ბეჭდი მოწყობილობები, დისპლექ-

ბი. მათი დახმარებით პროგრამა და
მონაცემები ოპერატიულ მეხსიერე-
ბაში ჩაიწერება, თვისის შედეგები
კი ეკრანზე აისახება ან იბეჭდება.
მანქანის ლოგიკური ორგანიზაცია
იგივე მისი არქიტექტურაა. ნახაზზე
გამოსახულია არქიტექტურის კლასი-
კური ვარიანტი, რომელიც შემოთა-
ვაზეებული იყო 1947 წელს ჯ. ფონ
ნემანის მიერ.

გამოთვლითი მანქანის მუშაობის
აღწერილი სქემა შეიძლება შევადარ-
ოთ ადამიანს, რომელიც ასრულებს
გამოთვლებს კალკულატორზე. კალ-
კულატორი ამ შემთხვევაში შესაბა-
მება არითმეტიკულ-ლოგიკურ მოწყ-
ობილობას; საჭირო გამოთვლების
ჩანაწერიანი ფურცელი, აგრეთვე,
დამხმარე მასალები — სხვადასხვა
ცხრილები, ცნობარები — მეხსიერე-
ბის როლს ასრულებს; შეტანა-გა-
მოტანის მოწყობილობის როლს ას-
რულებს ისევე ფურცელი, რომელ-
ზეც ჩაიწერება გამოთვლების შედე-
გები და ახალი დავალებები. მართ-
ვის მოწყობილობის როლს კი ასრუ-
ლებს ადამიანი. ეს შედარება გვიჩ-
ვენებს, რომ კომპიუტერი ცვლის
არა მარტო საანგარიშო მანქანას,
არამედ მთელ სისტემას: ადამიანი-
საანგარიშო მანქანა-ფურცელი დავა-
ლებით-მათემატიკური ცხრილები-
გამოსახული მონაცემები. მაგრამ,
მიუხედავად ამისა, უადამიანოდ იგი
მანც უძლურია.

ქვემოთ ნიშნა
შენი ჯარიმ
დადა

ეს საკმაოდ მოზრდი-
ლი წიგნი თავიდან ბო-
ლომდე შეუწოდებელი
ინტერესით იკითხება.
მართალია, იგი ძირითა-
დად ერთი კვირის — მო-

სწავლე გელა წერეთლის
დღიურებზეა აგებული,
მეგრამ მასში ბევრი
თქვენი თანატოლის ფიქ-
რი და განცდები, ცხოვ-
რების ამბავი გადმოცე-
მული: ნაჩვენებია, თუ
როგორ ღვივდება მოზარ-
დების სულში საუკეთეს-
ო ადამიანური თვისე-
ბები — მშობლიური მხარ-
ის სიყვარული, მეგობ-
რობის გრძნობა, სიკეთის
ქმნისაკენ სწრაფვა... ოს-
ტატურად არის დახატუ-
ლი თითოეული პერსონა-
ჟის სახე, მათ შორის

არა ერთსა და ორს აღ-
მოაჩენთ თქვენ ვარშემო
მყოფთა შორის. ამ წიგნ-
ში, რომელიც სამ მოთხ-
რობას აერთიანებს, ყვე-
ლაფერი სინამდვილიდან
არის აღებული. სწორედ
ეს მატებს მას ცხოველ-
მყოფელობას, ცხოვრე-
ბის სინამდვილეზე ხომ
თვითონ არის ყველაზე
კარგი წიგნი. ავტორის
სურვილიც არ არის: რაც
შეიძლება უკეთ წაიკით-
ხოთ ეს სინამდვილე, შე-
ითვისოთ მისი გაკვეთი-
ლები და რაც შეიძლება

მეტი გააკეთოთ სასიკე-
ლო, სასიქალო, სამა-
თელიშვილო.

ხვალ კახბი იქნება იძნობა

გეორგიანი
გრაფიკული
სტილი

ქალქიქა ასლანბეგოვილი

მ ო თ ს რ ო ა ა

მათეარი ირა რანუაძე

მილიციის რაიგანყოფილებაში თათბირი გვიან საღამოს დაიწყო. ყველა წვილ-წამოვიდა. მილიციის კაპიტანი, მცირეწლოვანთა ოთახის ინსპექტორი გაიზნა შენეწეწვილი კი თავის კაბინეტში დარჩა, იქაურობა უხედა მოეწესრიგებინა. საერთოდ წესრიგის მოყვარული კაცი იყო და თანამშრომლებისგანაც წესრიგს მოითხოვდა. ჯერ მაგიდისას საქალაქო დეპარტამენტი და ცეცხლ-გამაღლე ყუთში ჩაყენა, მერე ფეხჯარებს ჩამოუბარა, კედლებთან მილაგებული რაბუნებიც სკამი შეასწორა და რომ ნახა, თვალში საჩოთიროდ მოსახვედრი არაფერი იყო, ხის მაღალი საყიდლიდან ოთხვარსკვლავიანი სამხრეთში დამწვევებელი ნატრისფერი ფარავა ჩამოიღო, ჩაიცვია, გამარჯობებელი თითბრის მბრწყინავი დიღები საყვარლოდ შეიკია, თვალს ერთხელ კიდევ გადაავლო თვალს და სინათლე გამორთო.

გარეთ ცივდა. ქინწირებით მსუსხავიმა ნივთმა სახეზე თოვლის წერილი ფიქვი შემოაყარა. გაიოხმა ფარავის საყვლო აოწია, ქუდის შავი, პრიალა სახისი შუბლზე ჩამოიხეხა და გადაეთრებებო მილიციის გზოში გამოვიდა. ფეხი უტურდებოდა. გზიდან მთავარ ქუჩაზე გადავიდა ჩიხი ფრთხილად გაიარა. იქიდან ქალქაქის მიედანზე მოხვდა. მოედანი ერთ მხარეს სკიპირი ბაღს, უოჯორე იქაულები ემახიან ძველებურად — ბულვარს უერთდებოდა და პატარა ქალქის ცენტრალურ ადგილს წარმოადგენდა. მოედნის მარჯვენა მხარეს ოთხსართულიანი ადმინისტრაციული შენობა იდგა, მარცხნივ კინოთეატრი, შემნახველი სკოლა, წიგნის მაღაზია და რაიკომპარტკომის შენობები წამოქიმულიყო. ადმინისტრაციული შენობის წინ ორი შავი, დათოვლილი „ვოლგა“ იდგა. სხვას ვერაფერს იშვილები მოედანზე, ადამიანის ჰუკანება ხომ მითლა გამჭარბოლი.

გაიოზ შენეწეწვილის მოედანი მარცხნივ უნდა გადაეკრა, აღდარითან ქუჩის ჩაპყროლა და შინ ისე მიესვლიყო. ამას იშვიათად აკეთებდა. ის ჯერ მოედანს მარჯვნივ გაუყვებოდა, გაცივდა ადმინისტრაციული შენობის წინ, ყოველი შემხვევისათვის მივიღ-მოვიღოდა, დათავალეობდა ბულვარს. იქიდან ზევით, სასტუმროსთან განაპირდებოდა, მერე ბაღის მომიჯნავე ქუჩაზე ჩაისვინებდა, თვალს უთუო შეაუღებდა ეგრეთ წოდებულ „ნებრების ბაღს“, სადაც თითო ამინდში, ხეთა ჩეროში პენსიონერებს უყვარდათ ღიღობა და მასალათა. თუ იქაც ვერ ნახავდა რაიმე საყურადღებოს, რაც მისი სამსახურებრივი მოვალეობიდან გამომდინარეობდა, შინისაკენ გაუტეგდა.

ბულვარის სასიერო მოტივებს დათოვლილი ხეთა ტრებები გახარბული ნეთისი მოყვითალო-მომწვანო ლამპიონები ანათებდა. თოვლს დაემიმეობინა და ძირს

დაეხარა ნაძვის ტრებები, მირაღმწვანე, დეკორატიულ ბუჩქებს თოვლი ბოხნებებით დაეკლებინა, გრძელი სკამები ისე მოჩანდნენ, თითქოს ხაზბის ლიბები დაუფენიათ; ღამის მუხლამდე დაღებულ თოვლს კიდევ და კიდევ გაბუბოდა ცივად წამოსული ფიქვი.

ბულვარის შეაუღელში თოვლს ჩაიხრულებო აუხი. მთავარ სასიერო გზას იგი ორად ჰყოფდა. გაიოხმა აუხს მარცხნივ აუქცია გვერდი. ორიოდ ნამივი გადადგა და შეჩერდა. მისი ყურადღება უფრო მარცხნივ თოვლში აღამაინის კვლამ მიიპყრა. კვლამ ახალი იყო, ღრმა, ბზის ბუჩქებში შედიოდა. ბუჩქებს იქით გადაიხედა, ნაფეხურიები უზარმაზარი ცაცხვის ჩრდილში იყარგებოდა. იქამდე ნეთის ლამპიონების შუქი ძალიან სუსტად აღწევდა და ძნელი იყო რაიმეს გარჩევა.

გაიოხმა ბზის ბუჩქებს გადააბიჯა, კვალში ჩაღდა. ცივობდა უხეხაროდ ეარა, ვერ შეძლო — თოვლი ფეხებში ღრამუნობდა, ფეხის ხმა ღამის სიმყურადღებოში ძველებად ისმდა. ცაცხვის ქვეშ შდგა. მერე მოატარა ირგვლე, ყურადღება ცოტა მომორებით აყუდებულმა აფთიაქის შენობის ყრუ კედელმა მიიპყრა. კედელი მაღლიდან წამოჩარდებულ სახურავს ჩაენელებინა. კარგად რომ დაუკვირდა, იქვე მდგომი უზარმაზარი ხის სანაგვე ყუთი გაიჩინა და მისკენ გაემართა. ყუთის და აფთიაქის კედელს შორის ცენტრალური გათბობის, იზოლაციით საგულდაგულოდ შეფუთული მილები გადიოდა. მიღებზე ვიღაც ჩამოჩადარიყო, ბიჭი ჩანდა. ყურებიანი ბეჭვის ქუდი თვალბამდე ჩამოეფხატა და ნიკაბთან შეეკრა, პალტოში გამოხვეული ჩიორასავით პატარა მზერით აეწურა და წინ გაჩერებულ მილიციულ შიმშილდგარი თვლებით შეპყურებდა.

გაიოხმა მისი ხელი დააღო.
— თბილი ყოფილ, — თქვა და ბიჭს გვერდით მიუჭდა. — გამარჯობა!

ბიჭს ხმა არ ამოუღია, უფრო მოიკუნტა, თავი დაღუნდა, ნიკაბი პალტოს საყვლოში ჩაყო, ერთი მიუჭა გახდა. მხარზე ხელი გადასდო გაიოხმა, ნეტავი ვინ არისო, ფეხობოდა. არ ეკითხებოდა, უფრო არ დაეფრთხობო ჩემი მოულოდნელი გამოჩენით ისედაც დამფრთხობო.

ბიჭი მაინც შეკრთა. გვერდით გაიწია. გაქცევა დააპირა. მიხვდა, ვერ შეძლებდა და დაღონდა. ხაფანგში იყო გამოწყვეტული, უკან აფთიაქის კედელი იყო, წინ — ნაგვის მუჯიტი, მარცხნივ — ბულვარის რკინის მაღალი მესერი, მარჯვნივ მილიციული მოსვლოდა და გვერდით.

— ნუ გეშინია, ვანა მე არ მიცნობ? — დაუკვირდა ჰკითხა გაიოხმა. მის ხმაში იმდენი სითბო და თანაგრძობა ჩაქსოვილიყო, ყმაწვილს უცებ გაუქრა შინისა და უნდობლობის გრძნობა, ალბათ იმტრომაყ, რომ მას

მართლაც იცნობდა, ბევრჯერ შეხვედრია ქალაქში, მათთან სკოლაშიც ყოფილა.

ბიჭმა ქული აიწია, შუბლი და თვალები გამოაჩინა, გაიოხს შეხედა, თავი დაუქნია.

— მიცნობ ხომ? გიშველა დღეებში. მე ამ ქალაქში თითქმის ყველა ბავშვი მიცნობს, თქვენთან სკოლაშიც ყოფილვარ.

ამაწყოლმა ნიკაძემ ქულის ზონრები შეიხსნა, ხმა ყმოილო:

— ამას წინათაც იყავით ნორჩ ავტონისპექტორთა შეკრებისზე.

— აი, ხომ ხედავ, შეიძლება ჩემი სახელიც იცოდეს, გაიოხს მემასთან, გვარად შეხეწაშვილი ვარ, მე კი შენი სახელი იცო გამოისხენებია.

— გემა.
— გემა: რა გვარის ხარ?

— გრატიაშვილი.
— გრატიაშვილი, — გაიმეორა გაიოხმა და ბიჭს მხარზე ისევ მოუთათუნა ხელი. გეგას მხრები დასველებოდა.

გრატიაშვილები იმ ქალაქში ორი-სამი კომლი ცხოვრობდა. ერთი სამკერვალო ფაბრიკის დირექტორის მოადგილე იყო, მეორე — აგროსამრეწველო გაერთიანების აგრონომი, მესამე — სარემონტო კანტორის ინჟინერი.

გაიოხი მეტს აღარ ჩასიებია გეგას. მართალია, გათბობის მილი სამაჟრად თბილი იყო, მაგრამ იქ გაჩერება მაინც უღიანს არ შეიძლებოდა. ცივ ნიას თველი მოჰქონდა. ბიჭს ზედ აყრიდა და, თუ მალე არ გაერღებოდა იჭურვებოდა.

— გემა, აქ დღესანს აპირებ დარჩენას?
ბიჭმა ამოიხრა, ხმა არ ამოუღია.

გაიოხი ხედებოდა, რომ ყმაწვილს რალაც აწუხებდა, რომ ამ ცივ ზამთარში უნამოდ შინიდან არ გამოვიდოდა და ამ ნაღვს ყუთთან არ დაიმალებოდა.

გაიოხმა კითხვა გაუმეორა.
— მთელ ღამეს! — იყო პასუხი.

— შეგვიო!
— აქ თბილა.

— ვანთადისას ყინვა მოუტყერს, შეიძლება ვათობაც გამოთონს, მერე?

— გაუძღვებ!
— ვერ გაუძღვებ. მოდი, შინ წადი, ჰა?

ბიჭმა თავი აკივნია.
— ვერ წავალ სახლში!

— გაგაჯივოს?
— კი!

ლუმილი.
— ძმამ თუ დამ?

— არც ერთი არ მყავს.
— მშობლებს გამოქვიცი?

ისევ ლუმილი.
— მოთენა არ შეგიძლია?

— ხან ისეთი რამეა, ძნელია მოთენა.
— მართალია, მაგრამ სახლიდან გაქცევა მაინც არ

ღირს. ერთხელ, შენოდენა ექნებოდი... რამდენი წლია ხარ?

— თორმეტი.
— მე ცამეტის ვიყავი, ერთი წლით შენზე დიდი, შინიდან მეც გავიქციე.

ბიჭი გამოიცხვლდა.
— რატომ?

— გრძელი ამბავია, ჩემო გემა, მოდი, წავიდეთ, სიბოლომ დასხდეთ და მოგიყვები.

— შინ არ წამოვალ, გაიოხ ძია!

— ეინ გეუბნება, შინო! ჩემთან წამოდი, ჩემს კაბინეტში, კარგი?

— რის დამაპტიმროთ?

— ჩოსთვის უნდა დაგაპტიმო? გატყუებ, ცუდი გეყავი, ფერი ჩავიდინა. შინ მისვლა რომ არ გინდა, ეგ სხვა ამბავია, წამომყვები?

გეგას მაინც ვერ გადაეწყვიტა. თუ გაუგებოდა, უნდა ეთქვა კიდევ, შინ დაბრუნება რატომ არ უნდოდა. თან ცნობისმოყვარეობაც ჰქვალდა, ნეტავი რა უნდა მიამბოხოს. რაც არის, არის, ადგა და გააყვია.

მილოცის კაპიტლის კაპიტნი მართლაც სასიამოვნო თბილიდა.

გაიოხმა რადიატორთან ახლოს დადგა სკამი.

— გემა, ვახიხელ პალტო, სკამზე გადაფინე, რომ გავსრება, ქული ავერ საყიდელ ჩამოვიღებ, — ამბობდა და თან დაეჯახს იხდიდა. — მოდი, სანამ ჩემს ამბავს მოგიყვები, ჩაის ავადუღებ, შეიცემებულზე ცხელი ჩაი მისწრება.

გაიოხმა კარადიდან ელექტროჩაიდან გამოიღო. გრატიაშვილთან შიგნით წყალი ჩაასხა, რომ მალე ადუღებულყო. ჩაიდან ელექტროქსელში ჩართო, მერე მაგილაზე ქანაშკიანის ფიჭვანი, მინის ქილოთა შუქრის ფენილი და მუყაოს მოკაბი ყუთით ნუმისგულადანი ნამცხვარი დალაგა, თან გეგას ელვაპირაკებოდა:

— მე, ჩემო გემა, ცამეტი წლისა ვიყავი, შინიდან რომ გავიქციე. მამაშინ იმი იყო. ჩემს მშობლებს ორნი ვყავით. უფროსი ძმა ომის დაწყებისთანავე მოხალისედ წავიდა ფრონტზე, მამა ჯილი იყო, მაგრამ ჯარში არ გაუწევიათ, რადგან ბავშვობაში ურმოდან გადმოვარდნის მარაგის ძვალი ვასტეხობდა და ხეიბარი დარჩა. იმ დროს ჩვენი ოჯახი სოფელში ცხოვრობდა, მშობლები კოლმეურნეობაში მუშაობდნენ. მეც ვახმარდი ხელს, ზაფხულობით ვაგო-ბიჭები მიხლარში დადიოდით და მათვდაც ვაგოვებდით, ჩაწოლილ ჰურის ყანას ნამგლით ეძიოთ და ურმებზე ვტვირთავდით.

ერთ სიღამოს, ეშმაკეჭურად, კოლმეურნეობის სიმილის ყანაში გადავიარე, ათიოდ სიმილის ჭყინტი ტარი მოვამტყერე, ფუჩიჩი შემოვაცალე, ხალათის უბეში ჩავიყარე და შინ წამოვიდი. ვეღები ღობე-ყორეს, რომ არავინ შენიშნოს ჩემი არაკაცობა. როგორც იყო, ამოვიდი სახლში, სიმილის ტაროები ტახტზე დავეყარე და ბუხარში ცეცხლს გავაჩალე. ვცდილობ, ვიდრე მშობლები მიხდვირდნენ მოვლენ, შეეწეა და შეეკამა.

ნაკვერცხლები ჯერაც არ დავყარათ ცეცხლმოდებულ ჯირკვებს, მე ეჩქარე, რამდენიმე ტარი მივეფიცე და ბუხარში თავშეყოფილი, მეზურნესავით ლოყვებამობერილი გასაპლირებელად უებრავდელ ცეცხლს. ვარ ამ ყოფაში და ვერ გავიგე, როგორ წამომადგა თავზე მამაჩემი.

— რას შვრები?! — მეკითხება.

იხტბარის არ გავიტეხე და ყინხად მივუგე:

— სიმილის ვწევი!

მამამ სიმილის ტარი ტახტიდან აიღო, გადაატრილი-გადამოატრიალა, შუბლი შეიქმუნნა და თვალი თვალში გაიშყარა.

— სად მოტეხე?!
— ვხვადე, ცუდად არის საქმე, თავი როგორმე უნდა დავიფინო, უნდა ვიცრუო... ჩვენს ვენახში-მეთქი, მიპუშე.

— ვენახში თეთრი სიმილი გვეთესია, ეს ყვეთულია, რატომ ცრუობ?

— გაგწი, არ მეგონა, მამაჩემი ასე მალე გამომიჭერდა ტყუილში.

— იტყვი თუ არა, სად მოტეხე ტაროები? — ჩამეკითხა ისევ.

მიჭირდა სიმართლის თქმა. ვიცი, მამა არ მამაკტი-
ვება, მაგრამ მეტი რა ჩარა მივსალ, გამოვტყდები: კო-
ლექტივის ყანაში მოვაპტვირე-მეთქი.

ამის თქმა იყო და სახეში ხელუკუელმა გამიშალა მარ-
ცხენა. მეორესაც მივიღობდი, მაგრამ გავგეძქე, ეზოში
გავეკარდი. მამამ ზურგში ტარობენ მომაყილა.

ამდამ სახლში ფეხი არ მოაღდა. ქურდი და მამა-
ძალა შვილი არ მჭირდებდა! — მრისსახებდა აივნიდან.

მე უკვე ორლობემ გავარბოდი. სოფელი მალე უკან
დამჩრია, მინდორში ამოყავი თავი და ნაძვის ბულბულ-
ზე მივეგდე. მთელი დამე იქ გავატანე. ზაფხული იყო,
ნაძვას ჭრავა არ გაჩენებოდა მზით შექმნილი სითბო
და მასზე წოლა მსაძოვნებდა კიდევ. თანაც რა მშვე-
ნიერი დამე იყო. თავზე ვარსკვლავებიანი მოქედილი ცა
დამყურებდა; საღაც ბაყაყებს ერთი ამბავი ჰქონდათ;
სიტყვებზე ბულბულები და შაშვენი; ჩემს თავზე ხან
ერთი დამურა ვადაიჭროდებოდა, ხან მეორე. ვუყურებ-
დი მათ, ვუსმენდი ფრინველების გალობას და ხვალის-
სთვის გვეგმებს ვაწყობდი.

გაიოხმა ჩიადანს ვახედა.

— დღეს. მოიცა, ჩაი დავასხა, — და ფინჯნები მდუ-
ღართი ავსო, მერე კარადიდან პატარა ჩაიდანს გამოი-
ღო და წყალს ჩაია შევი ნაყენი დაუმტავა. ერთი ფინ-
ჯანი თვითონ დიდაც, მეორე გვეგასწო მიაცურა.

— ეგ შეჭრის ფხენილი. შეხ თვითონ დიტყებ, და-

ლიე, დალოცვილი სასმელია, ნახე, რა სითბო ჩაიდე-
გება სხელში. სუ გერადება, ნამცხვარიც დააყოლე-
სად გაეჭირდი?

— გეგმებს ვაწყობდი, — გაახსენა გვეგამ ფინჯანში
ორი კოხე შეჭარი ჩაყარი, მოურია და მოსკა.

— ხო. ვუყვარ ნაძვან, ვუყვარებენ ცაზე აციცი-
მებულ ვარსკვლავებს, ხან დაბურებს დავადენებს თვალს
და უტებ გადაწყვიტე: აღარც სახლი მიწა. აღრცე
მშობლობე, მივიღებ პირდაპირ ფრონტზე, იქ ვეშე-
ლები რომელი პოლკს და ვიქნები იმითან. ხომ არი-
ან პოლკის შვილობილები? მე რა, იმათზე წაყვალა ბე-
ჭი ვან? ხელი არ მიკელია და ფეხი. ხოდა, აი, წყავალ მი-
ვიღებ! ვინ იცის, საღაც ჩემი მძა იბრძვის, იქ-
ნებ იქ მოხვდე.

წარმოვდგინე ჩემი თავი სამხედრო ფორმაში გამო-
წყობილი, მაცნა ჩემი სარგო ჯარისკაცური გიმნასტუ-
რა, დავაბრავებუბ ნამდელი ჩლიან ჩექმებს. წითელ-
ვარსკვლავიანი პილოტურა მახურავს. მხარზე ავტომარტი
მაქვს ვადაცხელი, პოლკთან ერთად მივანებებს ფრონ-
ტისაკენ. ოო. რა ცეცხლს ვუკეთებ გერმანელებს. ავ-
ტომარტის ერთ ტყვიას არ ვაღველ ფაშისტებს, სულ უ-
რა-ყიბა ვადლიან. ვფიქრობ ასე და თან მამაჩემს ვუგ-
ზავნი მუქარას: აი, ნახავ, თუ თავი არ მოვანატრო, მა-
მამე მო! დამაცადე, იმითანა რამეებს ჩაეიდენ იქა, რომ
იქნებ შენი ხელით ჩამოტყინდეს ჩემთან მოხარული
და შემწვარი სიმინდები. ბოდიშებს მოვანდევინებ, ბო-
დიშებს! — მოკლდე, ისეთი ვარ, ლამის წამოვტებე, რკი-
ნივხის საღებროში გავიქცე და მატარებელს გავყვე
ფრონტისაკენ. მაგრამ ხელს, იცი, რა მიშობს? რკინი-
გზის საღებრომდე კარგა დიდი მანძილი, დამეა და სად
ვივლი მატარებართო, რაგა აგე, იმ მხარეს ტურები
კვიან.

ფიქრითა და ოცნებით თვებაბნეულმა ძლივს ჩავი-
ძინე. სიზმრად ჩემი მძა ვნახე. ვითომ იმის პოლკში ვი-
ყავი. გამოიყრა, კოლექტივის სიმინდების მოპარვა რო-
გორ შეიძლება, ეგ რა ცელი რამე ჩაივლინია, ქურდმა
როგორ იფიქრე ჩვენი პოლკის შვილობაო. რამდენი არ
ვუხევე; ვიტირე კიდევ — შინ წე დამაბრუნენ-მეთქი,
მაინც არ შეისმინა. იმ დეიდარბაში გამომედვიდა. მზე
კარგა მაღლა წამოსულიყო. გამახსენდა, დილით ადრე
რკინიგზის საღებროში რომ უნდა წავსულიყავი და მა-
ტარებელს გავყოლიდი. წამოვტეი ფეხზე და ეგრევე
ზეზურად გავმეშდი. ორი ნაბიჯის იქით მამა იდგა, ხე-
ლში სიმინდის ტარობით საველ კალთი ეჭირა.

— აი, გაიოხ, — მეუბნება, — ამ კალთაში ჩვენი ვე-
ნახის სიმინდი, წეღას მოვტეხე და წამოვტეი, სულ შე-
ნია გინდა მოხარზე, გინდა შეწე. ოღონდაც წე იქურ-
დებ. ხელმრული და წამხდარი ჩვენი გვარში არავინ გა-
მოგვრევი. ყველა პატიოსანი შრომის შვილი იყო. და-
ინსამე, დღეს სიმინდს მოიპარავ, ხვალ სხვა რამეზე წა-
გიცდება ხელი, გაფუჭლები, ბიჭო. ი შენს მამას აქედან
ჩვენი კაიყაობით უნდა მხარდაჭერა, ვანა ქურდობი-
თა? არა! ნამუსიანი ვარჯილობითა, ალალი შრომითა!

მას შემდეგ რამდენი წელი გავიდა, იცი, ჩემო გეგა?
ორმოცე მეტი.

ახლა მე ორმოცდაჩვიდმეტი წლის ვარ. ორი შვილი
გავზარდი, ორივე კარგი ვეკაცი გამოვიდა, ინჟინრები
არიან. მისხარია, რომ პატიოსანი და კარგები არიან,
მწამს, არასოდეს შეარცხვენენ არც ოჯახს, არც საზო-
გალობას.

გაიოხმა ჩაიში ნუსის ნამცხვარი ჩაალბო.
— კბილები გამიფუჭდა და მავარს ვერაფერს ვღებავ.
— თქვა და ნამცხვარი მოკიბია.

გეგას მისი ნამამობიდან ერთი სიტყვაც არ გამოპ-
პარვია.

— მამაჩემიც იწინებოდა
გაიოზმა პირთან მიტანილი ნამცხვარი ლამაზაჲ და-
ლა.

— სარემონტო კანტორაში მუშაობს?

— დიან. იცნობთ?

— ვიცნობ, ახლახან დაიწყო მუშაობა. ადრე ღვინის
მთავარ ქარხანაში მუშაობდა?

— დიახ!

— მეორე, ჩემ უფროს შვილთან, არჩილთან ერთად
დამათავრა პოლიტექნიკური ინსტიტუტი. კარგი ბიჭია,
პატიოსანი.

— პატიოსანი? — ბიჭმა ფინჯანი ლამაზაჲ დადგა.

გაიოზს თვალი აარიდა, წამო-
წითლდა. აი, თურმე როგორი
ჰგონიათ სხვებს მამაჩემო,
გაიფიქრა.

გაიოზის გამოცდილ თვალს
არ გამოჰპარავია, ყმაწვილს აღ-
მურმა რომ გადაჰკრა.

— შენ რა, ეჭვი გეპარება
მამაშენის პატიოსნებაში?

ბიჭმა დუმული არჩია. გაი-
ოზმა განაგრძო:

— ამ რამდენიმე წლის წი-
ნათ ღვინის მთავარ ქარხანაში
მოკალათებული კომბინატორე-
ბი დიპტირეს. ბევრი უმსაგავ-
სოება ჰქონდათ ჩაღვნილი.
ფალსიფიკირებული ღვინო
დამაზადეს და სახელმწი-
ფოს მილიონობით მანეთი
წაგოჭყეს. მამაში მამაშენი
და ქარხნის რამდენი-

მე თანამშრომელი სუფთად გამოვლენენ, ფულის სიხა-
რებს არ დაუბრძავებია მამაშენი!

— ეგ მამა, გაიოზ ძია! — ბიჭი ისევ გაწითლდა, რა-
ღაცის თქმა უნდოდა, მაგრამ ვერ გაუბედა.

— გეგა, მაგო, ჯაჯურად მითხარო. რაც გაწუხებს, იქ-
ნებ ერთად მოვდივით გამოსავალი?

გეგამ სცადა პირდაპირ თვალუბრა შეეხედა გაიოზ
ძიასთვის. გაბედა და შეხედა. იქ იმდენი ნდობა, თა-
ნაგრძობა და სითბო ამოიკითხა, რომ შეიძლებოდა გა-
ბედულად ეთქვა ყოველგვ. ცურა მისი კაბრის ჩინი
აფიქრებდა. მანაც ორგანოს მუშაობა, რასაც ვიტყვი,
რომ გააწვინოს, მერე რა მიშველებოდა. არადა, რაც
იმ დღეს გეგამთან ოჯახში მიხსადა, არ დაიმალებოდა,
დაიფიქრებდა მამა, მამა, რომელიც უსაზღვროდ უყუ-
რდა ბიჭს.

— გაიოზ ძია, დაიფიქრეთ, რომ რასაც გაგანდობთ,
არავის ეტყვიო...

— გეფიცები კაცობას!

— არ თქვენს უფროსს ეტყვი და არც სხვას.

— პატიოსანი კაცის სიტყვას ვაძლევ, გეგა!

— ყველაფერს ბეტყვით! — თქვა მტკიცედ გეგამ
და დაიწყო:

— მე ღვინის ქუჩაზე ვცხოვრობ, ლიმონათის ქარხა-
ნასთან სკოლიდან რომ გზრუნდები, საუბრის შემდეგ
ჯერ გააკეთებინებს ვსწავლობ, მერე ჩემს ოთახში რადი-
ოტენიონას უვუიკრებენ. რადიო ძალიან მიტაცებს. სკე-
მების მიხედვით შემიძლია ვაგაფიქრო სხვადასხვა სისწი-
რის ტრულალებზე მომუშავე რადიომიმღები, ვუკავშირდებ-
ო: რადიომუყვარულებს, ვიცი, რა სიგობის ტრულალებზე
მუშაობენ მათი რადიოგადამცემები, განსაზღვრულ სა-
ათებში, ნამდვილ რადიოსადგურებს ხელი რომ არ შე-

ვუშალოთ, ჩვენ ერთმანეთს კონცენტრებს ვამცნობენ.
მამას მოსწონს ჩემი ვატაცება და მუდამ მაქებებს, მე-
ხნარება კიდევ სქემების გარჩევაში. არც ფული გუზოგა-
ბა ნახევარვატარების და ყველა იმ მასკელს შესაქმნად,
რაც მე მჭირდება. ვიდრე მშობლები სამსახურიდან დაბ-
რუნდებიან, სახლში ვარ და რადიოს გარდა თითქმის
არაფერი არსებობს ჩემთვის.

დღის საღამოს შვილის ნახევარზე მშობლები ერთად
დაბრუნდნენ სამსახურიდან. დღეა რადიოც უკმაყოფი-
ლო იყო, ეს მამაშენე შევინებ, როცა მამა და დედა
ერთმანეთს ეკავამებოდნენ. ჩემი რადიოგადამცემი გა-
მოერთე. ვიცი. ვინმეს დაუურადება არ არის კარგი საქ-

ციელი, მაგრამ რა მექნა, როცა მათი კამათი არ მომე-
წონა. ერთი მივუხდე.

— ირაკლი, — ეუბნება დედა მამაჩემს, — ამაღლ და
ხველაც მოსიყვება უნდა დაკვარავო, მშვიდად ვერ დაიფი-
ქები!

მამა: არაფერია. რა არის აქ საწერტიელო, ათასებს
და მილიონებს უამრავ, რისა გეშინია!

დედა: შენ კარგად ვახსოვს, რა ამბებიც დატრიოლ-
და ღვინის ქარხანაში.

მამა: მერე მე იმითთან ახელი მქონდა?

დედა: არა, იმიტომაც გადაჩრი. უპატიოსნო გზით შინ
კაიკივი არ მოვიტანია, ესლა რა ემსაყი შეგოჯდა მაგ თა-
ვიც, ირაკლი!

მამა: დამიქრე, ნინო, ფეცარი ზედმეტი მოვიდა;
ბიჭებმა გაყვილეს, ხუთასი მანეთი რა სათქმელია. შე-
მახედვდრეს და გადაყავარო?

დედა: არ უნდა გამოკერთმია, იმათთვისაც უნდა
გეთქვა, რომ არც მათ გააკეთეს, ქურდობაა; ხომ ხე-
დავ; რა ამბებია, გაგიგებებს და არ ვაპატიებენ...

დედას ხმაში ბზარი გაერია.

— ბოლოს, და ბოლოს, მე ვიცი, რასაც ვაკეთებ, შენი
საქმე არ არის! — იყვირა მამამ.

დედა: სწორად რომ ჩემი საქმეა, არმდ ნაშოვნი
ჯერ. არც შენ შემოგიტანია ოჯახში, არც მე. მუდამ მია-
მაყებოდა და მიხაროდა, რომ თამაშად შეიმძლო მელა-

პარავა შეჭრთამებებსა და ქურდლებზე, ხვალდაც ვი პირ-
ის თეგვივით წყალი უნდა ჩავივებო, სირცხვილმა უნ-
და დაწვევს, გესმის თუ არა შენ?

მამა: ეს ფული რომ უკან დავაბრუნო, მერე აღარა-
ფერი მომეძინება.

დედა: დაარწმუნე, ირაკლი, ისინიც დაარწმუნე, რომ
მრუდე გზით სიარულს პატრონი მოუკვდა. ამქვეყნად

არაფერი იმალება, სამდე თავს გამოყოფს. რატომ არ გინდა, რომ გაიგო. პარტიიდან გაგრიცხავენ, სავეყნოდ თავი მოგვეჭრება.

მამა: ეს ერთხელ და, სხვა დროს აღარ გაებედავი!
დედა: არც ერთ შემთხვევაში მე და შენ იმდენს ვმოსაჯობობ, ხაუტრადლი არაფერი გვინდა.

მამა: მინო, ზდ ფულს უკან ვერ წავიღებ!
დედა: წაიღებ!

მე ყველაფერი მესმოდა, გაიზო ძია, ყველაფერი. დედა მართალი იყო. იმის შიშით, რომ ხელს თუ ზეგ მამაჩემს გაუგებდნენ და დააპატიმრებდნენ, ვეღარ მომიტონებინე, ჩემი ოთახიდან გამოვედი და მამასთან მივედი.
— მამა, ეგ ფული ნამდვილად არ გვეჭირდება, დედა მართალია!

— გვიტყვი? — მაცარად გადმომხედა იმან და სახე უსიამოვნოდ დაღეროჯა.

— დიახ!
— მერე, სდ დაკარგე ზრდილობა, უფროსებს რომ აყურადებ?

ვიღრე რამეს ვიტყვოდი, დედა გამომეჭამოდა:

— კარგია, რომ მოისმინა, მაგანაც ცოდეს, რა უბედურება ემუქრება ჩვენს ოჯახს.

მამას ხელი ხელზე მოვკიდე, რომ მეტი ყურადღებით მოესმინა ჩემთვის:

— მამა, გვგეწევი, დაუბრუნე ფული იმ ვილაკებს. შენ თუ ვერ გაიბევი, მე და დედა წაუღებთ, ვერც ვიცი, რომ არ გვეჭირდება!

მამამ ხელი გამომგოჯა და...

მა შევეხე ხელს ჰქონია მამას! მას ხომ ჩემთვის არასოდეს თითქმის არ დაუკარებია. აი აქ, მარცხენა ყბაში ემარტყა. იატაკზე დავეცი. ვიღრე მუორედ მომდარბრულებოდა, წაოვებტი, დავავლე ხელი პალტოსა და ქუდს და გარეთ გამოვევარდი. თქვენი რომ არ გეპოვეთ, გაიზო ძია, ამაღალ სანაგვე ყუთთან ვიწებოდი, განთიადისას რომელიმე ავტობუსს თბილისში გავყვებოდი, იქ მამიდა მყავს, უშვილოა, ძალიან ვუყვარავარ. იმასთან დავარჩებოდი, აქეთ პირს არასოდეს არ ვიხამდი.

— სერიოზული ამბავია, — დაღჭირებთ თქვეა გაიზოძმა. — გეგა, ის ფული მამაშენს ახლავე უნდა დავაბრუნებინოთ, მერე გვიან იქნება.

— არ დაუჭერა არც დედას, არც მე! — ნაღვლიანად ჩაქიდა თავი გეგამ, ჭიბინად ცხვირისხოცი ამოიღო და წველება დაუწყო.

— მამაშენი კომუნისტია. ხოდა, მაცარად დასჯიან.

— რა ვქნა, გაიზო ძია, გვეგეწევი, მოვიფიქროთ რამე, მე მინდა, ისევე ისეთი მამა მყავდეს, როგორც გუმბელსმდე იყო. — გეგა ვეცაკურად ივაგებდა ცრემლს.

— დამწვიდი, გეგა. მოდი, ასე გავაყეთოთ: მე და შენ ეხლავე თქვენსა წავიდეთ. რასაც ვერცხვი, ვფიქრობ, მამაშენი დაიჭრება. აფევი, ჩაიცი პალტო! — თქვეა გაიზოძმა და ფეხზე წამოიღდა...

უხვედ არაა თოვლა. არც მუსუსავი ნიაგი ჰქრდა. ნისლი აკრფილიყო და ცახე აქა-იქ გამოპოლო, ჩაქუნაბრე-

ბულ ღრუბლებს ოქროს ვარაყი შემოვლებოდა, სადღაც მათ შიშმა მოვარე იმაღებოდა.

— ხელს კარგი ამინდი იქნება, გეგა! — თქვეა გაიზოძმა. მა და ცას ძლივს მოსწყვიტა თვალი. ორივენივე-ქალაქის მოედნისკენ წავიდნენ, ძირს უხვად დაღებულ თოვლს მიახუჭებდნენ.

მოდანახე, წიგნების მაღაზიის ვიტრინის წინ, მაღალი თეთრი თავსმალანი ქალი იღდა.

— დედაჩემი! — გახსარა გეგამ და მისკენ გაიქცა. ქალმაც შეინძის ის და შეეგება. გეგა გულში ჩაიკრა.

გაიზოძმა მათთან მივიდა, შორისლად დაღდა.

— მართლა? — მოისმა გეგას ალტყებული ხმა.

— შენმა სიცოცხლემ! — დაიფიცა ქალმა.

— რა კარგია!

— კარგია, მამა, ნანობს, ეს რა მომივიდაო.

გეგა უხვედ გაიზოძისკენ შემოტრიალდა, საოცრად მბრწყინავი, ღიღრინი თვალებით შემოსცქეროდა მილიციის კაბიტანს.

გაიზოძმა გეგას დედას მიესალმა.

— გამარჯობათ, ქალბატონო, გეგას ძებნით? ჩემთან იყო, ჩაიხე დავაბედი, ცოტაც ვისაუბრეთ, ჩემი ბავშვების ამბები მოვუყვები.

— კიდევ კარგი, თორემ ლამის დარღობ გული გამისკდა, ეს რომ შინიდან გამოიქცა, სდ არ მივაყიხებთ, მთელი ქალაქი შემოვარათ!

— თქვენი მეუღლეც ეძებს?

— დიახ, ჩემი მეუღლეც, აგერ ისიც, კაბიტანო! — გეგას დედამ იმ მხრისკენ გაიშვირა ხელი, საიდანაც გეგა და გაიზოძი მოვიდნენ.

გაიზოძმა უკან მიიხედა. მაღალი, უქუდო, პალტოშეხსნილი კაცი მოდიოდა მათკენ. ვიღრე ის ახლოს მივიდოდა, გაიზოძი რატომღაც აჩქარდა, გეგას და მის დედას გამოემშვიდობა, დაღმართთან შექრას მარდად დაუყვავა. მიდიოდა კმაყოფილი, ბიჭისა და დედის ლაპარაკი კარგად მოისმინა, გრძნობდა, ამის შემდეგ გეგას არაფერი გაუჭირდებოდა და შინისკენ მიიჩქაროდა.

ირაკლი ციკლაშვილთან დამშვიდებული, ღმილიანი სახით მივიდა.

გეგა გახარებული იყო. მამას მარჯვენა ხელზე თავისი ორივე ხელი მოჰქიდა და სიყვარულით მკერდზე მიიკრა. მამას დიდი, თბილი ხელი ჰქონდა, ისეთივე თბილი და კარგი, როგორც გუშინ, გუშინწინ.

— გეგა, — მართო ამის თქმა-და მოახერხა ირაკლიმ, მაგრამ იმ ერთ სიტყვას ჩაქსოვილიყო მთელი მშობილური სიყვარული, პატების თხოვნა.

— წავიდეთ შინ, ხალხო, ცივა! — თქვეა მხიარულად ნინომ, ქმარ-შვილს შუაში ჩაუღდა და სამივე შინისკენ გაეფიქრა.

ბენიფიკი გეგა მშობლების მისდევდა, თავი უკან გადაწეოდა და ფართოდ გახეული სხვიანდგარი თვალებით ცას შესცქეროდა. ოქროს ვარაყიანი ღრუბლებიდან ყვიროდა მოქმედი მთვარი იხედებოდა. ხვალ ნამდვილად კარგი ამინდი იქნებოდა.

შოშოძისე, ვეღიო!

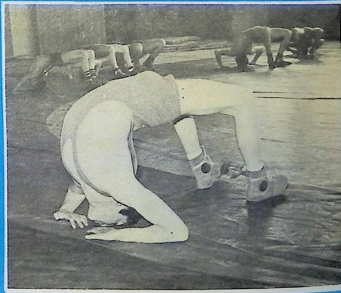
შე მინდა, ძირითადად, ჩვენი რესპუბლიკის საშუალო სკოლების VI, VII და VIII კლასებში ვესაუბრო.

ბევრმა თქვენგანმა შეიძლება არც იცოდეს, რომ საქართველოს დედაქალაქის გლდანის რაიონში, თიანეთის გზატკეცილის №28-ში მდებარეობს სპორტული პროფილის სკოლა-ინტერნატი, რომლის დაარსება დაკავშირებულია სახუთა სპორტის ვეტერანის ვიარგინოშვილის ძე შერცილაძის სახელით.

თუ მოგახსენებთ, რომ ჩვენს სკოლას 7 ბექტარი ფართობი უკავია, ალბათ მიხვდებით, რომ იგი სპორტული კომპლექსია. აქ არის საქილო და საფარეო დარბაზები, საცურაო აუზი, ფეხბურთის სტადიონი, სხვა საჭირო დახმარე ნაგებობები; სარეაბილიტაციო-ადრენიტი ცენტრი, პოლიკლინიკა... მოსწავლე სპორტსმენთა განკარგულებაშია 460 მოსწავლესზე განვარდებული, კაბინეტ-ლაბორატორიებით აღჭურვილი ოთხსართუ-

ლიანი სასწავლო კორპუსი, ორი 400 საწოლიანი საინფილმაციო კორპუსი, ახლო მომავალში სკოლის აღსაზრდელებს გადევნებათ სააქტო და ახალი საქილო დარბაზები...

თქვენ იცით, რა დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ჩვენში ფსიქოლოგიისა და სპორტის განვითარებას. შეგახსენებთ საქართველოს კომპარტიის XXVII ყრილობაზე ნათქვამს: „რესპუბლიკის სპორტსმენები თავის შესაძლებლობებზე ვერ ავლენენ საკავშირო და

საერთაშორისო შეჯიბრებებში, სულ უფრო იშვიათად ხვდები მათ ქვეყნის ნაერვ გუნდებს. სპორტი, განსაკუთრებით ბავშვთა და მოზარდთა სპორტი, გავრცელდა ნეგატიური მოდელები...“ და აი, ჩვენს სკოლის კოლექტივი ცდილობს ამ შენიშვნების გათვალისწინებით წარმართოს მთელი თავისი მუშაობა.

ჩვენი სკოლა რესპუბლიკაში ერთადერთი სპეციალიზებული სასწავლო დაწესებულებაა. (თუ არ ჩავთვლით ქ. მობში ახლახან გახსნილ სპორტულ სკოლა-ინტერნატს), რომლის მუშაობა შეადგენს მაღალკვალიფიციურ სპორტსმენების აღზრდა-დაოსტატებას.

აგვისტოში აქ ტარდება მისაღები გამოცდები, მაგრამ მისაღებ გამოცდებამდე, მთელი წლის განმავლობაში მწვრთნელები და მეთვლიანები ესწრებიან სხვადასხვა ხალხს შეჯიბრებებს ადგილებზე, სოფლებისა და ქალაქების საშუალო სკოლებში, არჩევენ იმდენსომომცემს, პერსპექტიულ მოსწავლეებს. ვარდა დაიხსნა, ავსტოს დასაწყისიდან, პრესისა და რადიო-ტელევიზიის საშუალებით ვიდეოთი ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ 20 აგვისტოდან, წინასწარ შემუშავებული გეგმის მიხედვით, სკოლაში ტარდება შერჩეული კონკურსი სპორტის ამა თუ იმ სახეობაში იმ მოთხოვნათა გათვალისწინებით, რაც განათლების სამინისტროსა და რესპუბლიკის ფიზკულტურისა და სპორტის სახელმწიფო კომიტეტის მიერ არის დაბეჭდილებული... შემოი მოგახსენებ, VI, VII, VIII კლასელებს მინდა ვესაუბრო-მეთქი, ეს იმიტომ, რომ მიღება სწორედ VII, VIII და IX კლასებში წარმოებს. სწავლება ჩვენთან 11 წლიანია, ეს იგი, სპორტული სკოლა-ინტერნატის, VII კლასში ჩარიცხული მოსწავლე ხუთი წლის მანძილზე იმაღლებს სპორტულ ოსტატობას და გადის ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლის ჩვეულებრივ პროგრამას.

ბუნებრივია, ჩვენი სკოლის მწვრთნელებს საშუალება არა აქვთ მივიდნენ თითოეულ სკოლაში, დაეხმარონ ფიზკულტურის გაკე-

თილებს, ერთი სიტყვით, ყველა მოსწავლის გავრთონილობა შეუძლებელია. ამიტომ მისაღებ გამოცდებზე დაიშვება საქართველოს ნებისმიერი საშუალო სკოლის ნებისმიერი მოსწავლე, როგორც შესაბამის დღესუბრეწვებთან ერთად მათ აუცილებლად თან უნდა იქონიონ საქალაქო ან რაიონული სპორტკომიტეტის მიერ მიცემული დახასიათება-რეკომენდაცია, რომელიც აღნიშნული იქნება, რომ მოსწავლეს შეუძლება აქვს მიიღოს მონაწილეობა, ვთქვათ, ძიულისიტა ან ბართვისმცველთა კონკურსში... ვარდა ამისა, რეკომენდაციაში მოყვანილი უნდა იყოს მოსწავლის საუკეთესო შედეგი სპორტის ამა თუ იმ სახეობაში.

არ ვიცი, იცით თუ არა, რომ ჩვენს სკოლა-ინტერნატში არაერთი გამოჩენილი სპორტსმენი აღზარდა, კერძოდ, მსოფლიო ჩემპიონი ველოსპორტში ომარ ფხაკაძე, მსოფლიო ჩემპიონები კლასიკურ ჰეილაობაში მიხეილ სალაძე და ავთანდილ მაისურაძე, სპორტის დამსახურებული ოსტატი, ფეხბურთელი შოთა ხინჩაგაშვილი, სერთაშორისო კლასის სპორტის ოსტატი მღერისონიაში მიაა აზარაშვილი, ფეხბურთელები ვახტანგ კიკელიძე, გრიგოლ ცაავა და სხვანი, რომელთაც ბევრი სახასილო გააჩვენებია მოუპოვეთათ სხვადასხვა რანგის შეჯიბრებებზე.

ამჟამად კი ჩვენთან სწავლობს ერთი სპორტის ოსტატი, 58 ოსტატობის კანდიდატი და 90 პირველთარნიანობისა. სულ სკოლაში კულტურებრებულია სპორტის ცხრა სახეობა. იხენია: თავისუფალი და კლასიკური ჰეილაობა, ძიული, აკადემიური ნიჩბოსნობა, ბაილირები და კანოე, ფეხბურთი, მღერისონია და ფარეკობა. 1987-88 სასწავლო წლიდან დაიგეგმილა გაიხსნას ველოსპორტის, პალანოსნობის და ხაზით-საბინაობის სპორტის სექციები.

მოსწავლე-სპორტსმენების დაოსტატების საქმეს წარმართავს ერთი საბჭოთა კავშირის დამსახურებული და 18 საქართველოს დამსახურებული მწვრთნელი.

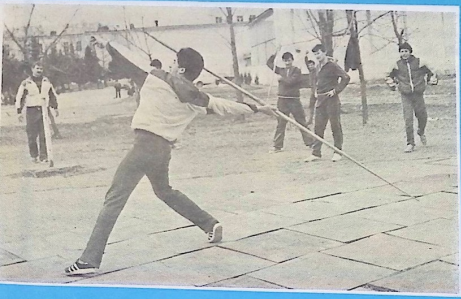
ზოლი ერთი წლის მონაცემებით, ჩვენი

სკოლიდან 4-მა სპორტსმენმა მოიპოვა სსრკ ჩემპიონობა ჰეილაობაში, 14-მა—სპორტ-საზოგადოებათა შორის; 81-მა ახალბედა შოთა ბლიური რესპუბლიკა სხვადასხვა რანგის საკავშირო ტურნირებში. სპორტული შედეგების მიხედვით რესპუბლიკის სკოლა-ინტერნატი დღეისათვის ერთ-ერთი მოწინავეა საბჭოთა კავშირში. აგვისტოში ჩვენ ეკლავ ველო დირსეულ შეგნებას... მოზარდული, ჩვენს სკოლა-ინტერნატში, გავიციებო და კაბუყებო!

ლემან ბოლქვაძე, სპორტული პროფილის რესპუბლიკური სკოლა-ინტერნატის დირექტორი.

დაპით იპარბაშვილის ფოტო

წიგნაკრები
№ 4

მეგობრობა თავისუფლება ლექსი

ზღურბლზე ჩაცემებული თეთრყურა ლექვი სასაცილო სერიოზულობით იცქირება. მარტოსულობის სევდა გამოსჭვივის მისი ფეხრინი თვალებიდან. სამოღე კვირის წინ დედას სამუდამოდ დააშორეს... გულდამძიმებული ბლომად ვეყრი პუროს ნატეხებს.

უცებ ნაყოფით ტოტებდახუნძლული ვაშლის ზიან ბელურა ჩამოფრინდა და პურს უმისრად დაუწყო კენკვა. ვიფიქრე, ლექვი ამ თავხედობას არ მოუთმენს-მეთქი. მან კი მხოლოდ ცნობისმოყვარეობით დაუწყო თვალჩერება ჩიტს.

დღეების მანძილზე თეთრყურა და ბელურა ერთად შეემცვოდნენ საკმელს. მეც ვხარობდნენ მათი შემყურე. მაგრამ, ვაი რომ, ლექვის თვალს თანდათან სიმსუნავე შეებარა... თავისი ვაიტანა ბუნებამ...

ჩემი თეთრყურა უკვე მარტო სადღობოს...

შვიკია ჩხიბაძემ,
აღივი, ბოლჩაურის
საშუალო სკოლა, X კლასი.
ზამთარში

— როგორ დაუთოვლია!
გაუხარდა ლევანს,
გაუხარდა ლევანს,
ნანახს, ეპას, გულანს.
— ჩვენს ბავშობთან სწრაფად
დავიღირით რიგი,
ჩავსრიოდღეთ ვეწლა
ჩემი კობტა ცივით.

ხათუნა ელისაბედაშვილი,
თბილისი, 159-ე საშუალო
სკოლა, V კლასი.

ვეპილოვა

ბანია ჩიტმა გალობით
შუქი მოაჟღისა ვულს-
დე იგალობოს ჩიტუნამ,
მას სომ მშვიდობა სურს!
ვარდის კოკორი იმლება,
აფრქვევს საამო სუნს.
დე გაიფურჩქნოს კოკორი,
მას სომ მშვიდობა სურს!
პატარა ბიჭი სიცილით
პაერში ისჯრის ბურთს.
დე იცინოს ბიჭუნამ,
მას სომ მშვიდობა სურს!
დე იხაროს ბუნებამ
დე ჩვენც ვიხაროთ სულ!
ამ ლამაზ დედამიწაზე
მარად მშვიდობა ვკსურს.

ბაჩინა ძილდომარი,
ბათუმი, მე-2 საშუალო
სკოლა, X კლასი.

ო, როგორ ვინდა

ვზივარ
წყალესვი მდინარის პირას,
შორს ცაში აჭრილ
თეთრ მწვერვალს ვხედავ.
ო, როგორ ვინდა
ამ წუთას, ერთი
იმ მწვერვალდინ
გაღმომახედა!

ირინა სოფრობაძე,
თერჯოლა, რუფოთის
საშუალო სკოლა, X კლასი.

ზამთარი სოფლად

დაღამდა. უმატა თოვამ. მძლავრობს დასაყლეთის ქარი. დათოვლილია მთელი მიდამო. გიჟმაგი მდინარეც კი, გზას ორ ბუმბუტაშ მთას შორის რომ მიიკვლევს, თითქოს დაუშინებია ზამთარს, ჩაუჩუმებია. ირგვლივ სულიერიც არ ჭკანებს. მხოლოდ სადღე შორიდან მოისმის მშვიტი მგლების ყმული. უცებ... მელია! ტყის კიდეს ეს-ესაა გამოცუნდა, ფრთხილად მიმოიხედა, შეყოვნდა, მერე, გვეგონება, იქაურობა დაწვევრაო, შებრუნდა უკანვე...

აგერ სოფელიც. სოფელში სიჩუმეა, ზამთრის სიჩუმე. დათოვლილი სახლების სახურავები. ბნელში აქა-

იქ ნათურებით შუქმოცემული ფანჯრები ანთია... გიზგიზებენ სხილი ბუბრები. ჩაობენებულს ტყეში პატარა სოფელი. ბუბრების პირის მოხუცები ზობაბებს უყვებიან შეილიშვილებს, ვინ სახვალის ფიქრობს, ვინ წიგნს კითხულობს. გარეთ კი ძალაში შედის ზამთარი.

შორინა ილიაძე,
წყალტუბო,
ვეფხისტყაოსნის სკოლა, VII კლასი.

სკოლისაკენ

მიხარია, რომ თენდება
ოქროსფერი დილა,
ისე უკვე აღარ ცხვლა,
არც ძაღვან ვირლა.
ველოდება სისარულით
ყველას კლასის კარი,
მშობლიური ჩვენი
სკოლის

სმარკაილა ზარი.
ბაია თინათაძე,
თბილისი, მე-18 საშუალო
სკოლა, VIII კლასი.

იუზოკი

მასწავლებელი ეკითხება მოსწავლეს:

— წაგიკითხავს თუ არა შექსპირის რომელიმე ნაწარმოები?

— დიახ, წამიკითხავს, — ადგილიდან პასუხობს ნიკი, — ორი ნაწარმოები — რომო და ჭულიტა.

ერთ დღეს ნიკს დაეზარა სკოლაში წასვლა. მან გადაწყვიტა, თავად დაერეკა ტელეფონით მასწავლებლისთვის, ოდნე ისე, რომ თავისი ხმა მაშის ჩნისთვის მიემსგავსებინა... და მან დარეკა:

— ჩემი ვაჟიშვილი დღეს ვერ მოვა სკოლაში. ის ავად არს.

— სამწუხაროა, — მიუგო მასწავლებელმა, — მაგრამ... ვინ ლაპარაკობს?

— ჩემი მამა, მისის, — უპასუხა ნიკმა.

ინგლისურიდან თარგმნა
მის ჩალაბაშვილმა,
წითლწყარო,
ოზანის სკოლა, V კლასი.

სამიტი ვუკასახური დროის ახალ მოთხოვნას

სკკ ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდიანის მიხედვით გორბაჩოვის მოხსენებაში მიმდინარე წლის იანვრის პლენუმზე ითქვა, რომ სწორი საკანონო პოლიტიკა მუდამ იყო ჩვენი ქვეყნის წარმატების საფუძველი; ყველაფერი, რასაც შევძლებოდით, ჩვენი კადრების თავდადებაში მუშაობის შედეგად. ამასთან ერთად პ. ზ. გორბაჩოვმა აღნიშნა საქმეში არსებული ნაკლოვანებები და აღნიშნა, რომ მომავალში შეცდომების თავიდან ასაცილებლად წარსულის გაკეთილები უნდა გამოვიყო.

რა შეცდომები იყო, რომლებიც გაკეთილებდა გამოვადგება? ეს კითხვები, ჩვენი აზრით, პიონერთა ორგანიზაციასაც ეტება.

რამდენიმე ხელშეწყობილია მხარდახლები მონაცემები კარგად არის დაუყენებული თქვენი აქტივის კვანძები? როგორია პიონერთა აქტივის პოლიტიკური მომადლების დონე? ყველა აქტივისტი ერთვდა თავის მოვალეობაში?

როგორია პიონერთა მომთხოვნებიანი ჩვენი წინამძღოლებისადმი? როგორ ასრულებენ ისინი თავიანი მოვალეობას? გრძნობენ თუ არა სასუსხმებელისა? რატომ არის ზოგჯერ თქვენივე სურვილი, კარგად იმუშავებს თუ არა თქვენს მიერ არჩეული ლიდერი? რატომ არ შეუძლია მას? იცავთ თუ არა პირველის დროს დემოკრატიას, თქვენი ორგანიზაციის დებულებას?

იმისათვის, რომ გარდაქმნა პიონერთა ორგანიზაციას შეეძლოს, საჭიროა სიმართლისათვის თავისი ვაჭრობა, ნაკლოვანებებისადმი შეურთებლობა, თითოეული პიონერის აქტიური პოზიცია. თუ ამას მაღაწევით, თქვენ თვითონვე შეძლებთ თქვენი პრობლემების გადაწყვეტას.

ვათავაზობთ ერთი რამდენიმე საბჭოს სტრუქტურის; ვფიქრობთ, მასში ბევრი რამ გინიშნებათ.

საკვადრარი გამოიხსნად სამეაულს

რამდენიმე საბჭოს სტრუქტურა, როგორც უკვეთის, პირველი სიტყვა თავმჯდომარეობა. ბიჭუკო კავანტირაციას ყველა თავდადარბო უსმენდა. ერთადერთი, ვინც ვერ ისვენებდა, ნაბო იყო... რატომღაც მასში მოუწია ნაწინავეზე ბათისი დამატება.

— ნაბო, არ არის ახლა მათის დრო! — მიიღო კითხვით რამდენიმე საბჭოს თავმჯდომარეობა შენიშვნა.

— რას გეოლი, შენ საქმეზე ოლაპარაკე!

— ჩვენს რამდენიმე პიონერული მუშა-

ობა ნულამდე დასული, — წამოიწყო ბიჭუკო.

— ნოლი! — ყველას დასანახად მოხაზა ნაბომ პერში დიდი წრე.

— ნაბო, ხელს მიშლი! პო, იმას ვამბობ: რადღირი რაბის გაკეთება გინდოდა, პირველი მეოთხედში რა გეგმები შევადგინეთ! რა პიონერული სიტყვა ავიღეთ, მაგრამ მერე რა, საქმე არ დაძრულა.

რაკი ხელს არავინ უშლიდა, ბიჭუკო როგორც შეჭრა და ხელების ქვეითი განაგრო: ურარშეობის, ესართიას, ლაკედავას, მოწერელობის, თევზაქის, გორდელაქის... არაფერი გაუკეთებიათ... ყველა ჩამოვივალა, ვინც კი ამა თუ იმ საქმეზე სასუსხმებელი ასხვავდა. ჩამოვივალეთაგან არც ერთი არ იქნებოდა რამდენიმე საბჭოს სტრუქტურის, ის კი, ვინც მოვიდა, იქა და ჩაიჭრებოდა უსმენდა თავმჯდომარეს. იმან იღწენი ოლაპარაკე, იმდენი, რომ ბოლოს და ბოლოს ვერაინ გააგო, რამდენიმე საბჭოს სტრუქტურა განსხვავებულია განაწილი საკითხებიდან რომელი იყო მოვალე... ბოლოს თავმჯდომარე, როგორც თქვა, შთავის მიადგა:

— მოდი, გვაჩრითო, ვინ არის დამნაშავე?

ყველამ უფრე ცვტავა: ბიჭუკოს მიჩრიდენ, ვინაბო ვისი ვავრა წამოსდებია.

— ვინ არის დამნაშავე, რომ საქმე ნულამდე დასულია? — მიმართა მან იმ მკითხველს რომელს და ახლავა შეამჩნია, იმ მსხლიერა ბოლის ნოდარი, ითარი და რეო რომ ამ ჩანდნენ. სამივეს პატავა ეხებრება და სკოლაში თითქმის ყველაფერი მათი გაფორმებულობა; მათ ყველა საშუალებას ეძიებს.

— ჩემის აზრით, ყველაფერი საშუალების ბრალდება. აბა, ვაისხენით, პიონერული ავტობიზრადების რაონული კონკურსი რომ გაიმართა, ჩვენი სკოლიდან ვინ მონაწილეობდა? არავინ. მერედა იცით, რატომ? იმიტომ, რომ საშუალება განსხვავდება არ დაგვეტოვა, განცხადეს, სულ ჩვენ რატომ უნდა ვწეროთ.

— სკოლაში ავტობიზრადა არ არსებობს, ვის უნდა მიერო მონაწილეობა?

ამის ხმაშალა თქმას ვინ შეტედავდა... კვანტირაციას უფროლი ვინ გევიჩრებოდა?

თავმჯდომარე კვლავ მთელი ხმით გაიძახოდა: — შემოვლითს ყვეალებლის თავდადლების კონკურსის არ შედეგა, იხეთი პატავა განცხადება დაწერა საშუალება, გაკვირით კი ვევაკარე, მკვამე ვერავინაც ვერ შეამჩნია.

ბიჭუკოს გეგმა არავინ შეგახსენებია.

— შრომითი დისანტივი ჩაგვევარდო, იმიტომ, რომ აფთომა ლამაზი არ გამოვიდა; ანაბა, ნაჭრებლას მინდორზე უნდა გვემუშავდა.

— ყველას გაზრების დათავალიტობა არ

პიონერული
აქტივის
კვანძი

მოიწყო, საშუალება რაზმის კვლდის გაზრების სათარებები არ დაუხატა.

— ტყუპისტიკითი თუ დავმჯდომარეობა ერთმანეთს ვაჭრებთ? — ვაჭრა ნაბომ მჭელეფუნე ვეგრდომ მჭლობს. — თუმცა, რაზე უნდა დაწეროთ სათარებო, რაზემეო კვლდის გაზრები არ გამოდის.

— საინტერესო პრობლემების დაცვა ვერ მოიწყო, — საშუალება არ დაგვეხატა, მიაპსუბეს, წელში ვაჭრებით შრომით, ვინც მოითხოვრა, იმანვე დაწავა და დახაზოს, თუ საკუთარი პრობლემა შეგიათ, — არ ჩუმდებოდა თავმჯდომარე, — მხარული სტარტების აფთომა სადაც დაკარგეს! ჩაგვეშალა ყველაფერი.

— რაც არ დავიწყებო, რა უნდა ჩაშლილიყო, — კვლავ წასტრუქობა ვეგრდომ მჭლობს ნაბომ.

— კვანტირაციამ უცებ მაქის სათის დაგვრდა და შეცხუნებულმა წამოიძახა: — ერთბაშა, მე ვე ვალაპარაკე შეუცხვი და ვარიზუგი კი მგე ვინადება, მორჩა რამდენიმე საბჭოს სტრუქტურის და მოთავრებულად ნაკლებები თუმცა, ქვე მოიცა, აჭერად საუკედურს ვუსხალებ საშუალებას — ნოდარს, ითარს და რეოს, ნულამდ რომ დაეყავნის ჩვენი მუშაობა. კვლავ რომ შევიკრიბებით, გეგმა უნდა შევადგინოთ, სად წავაღოთ ექსპერსიაც, როდის გავმართავო კონკურსი, როდის მოვაწყოთ უკომპრომისო ნახატების გამოცენას...?

— შეითხილებო ხომ არ გეგმებოთ? — იეთოს ბოლოს თავმჯდომარემ.

ხმა არავის ამოუღია.

პირილში პიონერთა ორგანიზაციასი ანგარიშგება-არჩევნები ' იწყება, უკრადღობით მოცილებო საანგარიშო-საარჩენო შტურების მონაშდების. პიონერული აქტივის ასარჩევ კონსულტაციებს; პირილთ ის, ვინც თქვენ გსურთ და ვისიც გჭრათ; ვისი სიტყვა და საქმე ერთმანეთს არ სცილებდა, და არა ის, ვინც რამდენიმე საბჭოს რაზმის წინამძღოლის მოკავშირის მშობლივ იმეო ხედვას, რომ პიონერობა ირცელო ყველა და თვითონ ხელი არ ვაანძრისო. თქვენი და მოკლებული, ვის შეარჩევთ. დაუფრებო, ვის შეუძლია პიონერთა კოლექტივის წინამძღოლობა.

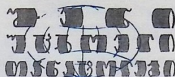
ნ. შაილიძე

თერთმეტი წლის კლავდიო დომინო მისი მშობლიური ქალაქის ქუჩაში მოკლეს დღისით-მზისით. პატარა კლავდიო მაფისის მორიგი მსხვერპლი გახდა. მაგრამ ზალერმოს ქუჩებში დაჯეტებთან ათასობით მისი კიბლა ვოგო-ბიჭები, რომლებიც იმ სოციალური წყობის მსხვერპლი გამხდარან, რომელმაც მათი მშობლები უშუშვერობისა და სიღატაკისათვის გასწირა, პატარებს კი ბავშვობა წაართვა და ოჯახის ერთადერთ მარჩენალად აქცია. სასტიკი ძალის ამ სამყაროში ყველაზე უფრო ხუსტების ბედზე წერს იტალიური ყოველკერძოელი „კოპოკას“ კორტეზონდენტე.

მ. ა-ც თერთმეტი წლისაა. გამხდარია, ჩია. ის მეტეფეხთან მუშაობს დამსპარეღ დილის 8 საათიდან საღამოს 7 საათამდე.

- რამდენს გისდინა. მ. ა?
- კვირაში 20000 ლირას.
- რას უშვები ამ ფულს?
- თხოუმეტს დედას ვაძლევ, სუთს კინოსთვის ვიტოვებ.

დასასრული. დასაწყისი მე-15 გვ.

საქართველო
ქველი იყო 11 წლისა

- კი მაგრამ, სკოლა?
- სკოლაში მხოლოდ რვა წლამდე დავდიოდი.
- შენ იცი, რა არის ქურდობა?
- დიას. მე ვნახე, ბიჭმა სამართებით როგორ გაუჭრა ჯიბე ერთ კაცს და საფულე ამოიკადა.
- მერე შენ რა ქენი?
- რა უნდა შექნა. აბა გაბედე და რამე თქვი, ყელს გამოგჭირან.
- შენ იცი, რა არის „უნარდონე“?
- ვიცი. ციხეა. დედას წაეყვი ერთხელ ძმის სანახავად.
- ასლა სად არის შენი ძმა?
- სასლშია.
- მუშაობ?
- არა.

- შენ იცი, რა არის სიყვდილი?
- დიას. აი, როცა კაცს ესტრიან და მინაზე დავარდება სისწლის გუბები.
უ. ბ. თერთმეტი წლისა იყო, ქურდობას რომ მიიყო სელი. თოთხმეტი წლისა უკვე ცინეში მოხვდა. ექვსი წლის პატიმრობა მიუსაჯეს.

თერთმეტი წლის ფ. დ.-სათვის მაგალითის მიმცემი მისი უფროსი ძმები არიან. სწორედ იმათ ასწავლეს პერიონის მცირე დოშებით ვაჭრობა. პოლიციამ იცის, მაგრამ ვერაფერი გაუწვია, რადგან ქალაქში უამრავია ასეთი მცირეწლოვანი დამნაშავე.

მილიონიან ქალაქში თოთხმეტი წლამდე ასაკის 200 ათასამდე ბავშვია, 100 ათასი სავალდებულო დაწვევით სკოლაში დადის: მათგან 30% ყერი ამთავრებს სასწავლებელს, რადგან იძულებულია ოჯახს დაეხმაროს. და აი, ისინი იწყებენ მუშაობას, ზოგი კი ქურდობას. მათი მასწავლებელი სდება ქუნა.

ჭეშმარიტად ძნელია, იყო თერთმეტი წლისა ზალერმომო.

პასუხი

აინბერბი. ჭერ წულისა და უნელის შინაგან სტრუქტურაში, მათ განსხვავებულ ატომურ აგებულებაში გავეჩვიო.

წულის მოლეკულა სამი ატომისაგან — ეანგზლის ერთი და წულისაგან ორი ატომისაგან შედგება. ფორმით იგი ბუმერანგს წაავის (ნახ. 1). მყარ მდგომარეობაში — უნიულში — ის „ბუმერანგები“ რიგულაოლდ სივრცულ სტრუქტურას ქმნიან (ნახ.

2). ამგვარადვე უკავშირდებიან ერთმანეთს წულის მოლეკულებიც, მაგრამ ისინი აღვიდა გადაადგილებიან ერთიმეორის მი-

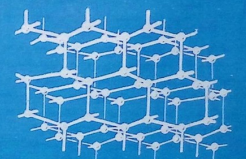
იხ. „ბიონური“, №8.

ტი იქნება, თუ ვიტყვით, ყურბიან ბუმერანგს ჰგავსო. „ბუმერანგის“ ბოლოები წყალბადის ატომებია (დადებითად დამუხტული), ცენტრალური ნაწილი და „ყურბი“ კი — ეანგზლისა (ურარუოთიად დამუხტული).

ნახ. 2-ზე უნიულს კრისტალური სტრუქტურა მოცემული. წულის მოლეკულები ერთმანეთთან შეერთებულია ელექტრული

მართ. ეს კი იძლევა ისეთ კონფიგურაციათა წარმოქმნის შესაძლებლობას, როგორც მყარ სხეულში არ წარმოიქმნება. წულის მოლეკულები ერთდებიან ჩაკტილ ჭაღუფებად (ასოციაციებად), რომელთა სიმკვრივეც კრისტალური ბალის სიმკვრივეზე მეტია. სწორედ ამიტომ წყალი უფრო მკვრივია, ვიდრე უნიული.

ინიე დახედეთ ნახ. 1-ს. წულის მოლეკულა ჰგავს სფეროზე მიმაგრებულ ოთხ მოკრძო საპირო ბუმბუსს, რომელთაგან ორი დიდია და ორი — პატარა. ჩვენ ეს მოლეკულა ბუმერანგს შევადარეთ; უფრო ზუს-

მასიფლობოს ძალით ასეთი პრინციპით: „ბუმერანგის“ დადებითად დამუხტული

კალაქში ნიანგები დაღიან

ავსტრალიაში ნიანგებზე ნადირობა კინონით აჩვენა ულუა. ამით აიხსნება ის, რომ ქალაქ დარვინში, მაგალითად, ნიანგები შეიძლება ქუჩაშიც კი შევხვდნენ. ვახშირდა მოტორიან ნაგებთან მათი შეჭარბების შემთხვევები. მართალია, სპეციალისტები ამტკიცებენ, ნიანგები აღმზიანებს არ ერჩიან, მაგრამ თვით ნიანგები ამაზე რა არისა არაიან, არავინ იცის. ყოველი შემთხვევისთვის, ქალაქში გააფრთხილებელი წარწერებზეა გაკრებილი, პლაკატებზე კი მეთვალყურეები მოჩვენებულნი.

გეპაროს, ვინაიდან თითოეულ მათგანს აქვს საღერძე ხერტილი და ამჩნევიან სპეციფიკური გამოყენების ნაკვალიც.

მაგრამ წამოიჭრება მთელი რიგი კითხვები და მათ თვითონ — უშთავრები: მაგრამ დაივიწყებს ინიციალი ბოზბალი? თანაც ისე მტკიცებულ ნიანგებს, რომ გაოცდნენ, როცა ესხმოდნენ დაშეკრებულ ბორბლებიანი იტლი-ბი დაინახეს.

ინიციბა მრავალი ხელსაწყო და ინსტრუმენტი გამოიკრეს, აშენებდნენ მოწოდებულ, მკვიდრ ნაგებობებს. მეცნიერთა აზრით, სავსებით შესაძლებელია, რომ ერთ მშენებელ ღვინს მათ ბორბალიც გამოიკრეს მშობე ტერიტორიის გაღასაზიდად. მაგრამ შედეგად, ეტყობა, ფანტიკოსმა კულტის მსახურებმა სასტიკად აურბაღეს ბორბალი, დანახან რა, რომ იგი თავისი ფორმით ვერც შეაგდა... მუცს კი ინიციბი, როგორც ცნობილია, აღმერთებდნენ.

კიღვებ ეპითი ხმარის...

... გამოჩნდა ფრენილოთიან თავისი ველ-მინდვრების დასაცავად ავსტრალიელმა ფერ-

მებრებმა. ხეებს შორის გახმულ ნილონის ძაწზე პლასტიკის კორის ფიტალებს ამაგრებენ. როცა ქარი კრის, კორა სავსებით ხუნებრივად ულის ფრთებს და შემოწმებულად შორებენ, ზედღერები და თუთუბები იფანტებიან. ერთი ასეთი ხელფუნტური კორი ერთი ჰქნებარი სახანავ-სათვის დასაცავად სავსებით საკარისია.

მსალბატორის იუბილემ

პირველი მსალბატორი 75 წლის წინათ დააყენეს ლონდონის მიწისქვეშა რკინიგზის ერთ-ერთ სადგურზე. მაგრამ მოძრაობა კიბებ ხალხი შეაშინა, მგზავრები კიბის თავში შეჭვდუნებულყვენ, ნაბიჯის გადადგმას ვერავენ ზედავდა.

რამდენიმე დღის შემდეგ სადგურის აღმასრულებელი ბრწყინვალე გამოსავალი იპოვა: მან ცალფეხა ინგალიდი დაიჭირა, რა-

მელიც მშვილად „მოგზაურბოდა“ მსალბატორით. ამ მაგალითმა ხალხი დააჩქუნა, რომ მოძრაობა კიბე სავსებით უსიფათოა.

რატომ პაპარა ვიპარბლი?

მეცნიერებს კარგა ხანს სჭეროდათ, რომ ინიციბი არ ინიცობდნენ ბორბალს, მაგრამ პირველმა არქეოლოგებმა აიკრეს არქეოტიმბურული კომპლექსის გათხრების დროს (ეს კომპლექსი VIII საუკუნის განკუთვნიება) სხვა მნიშვნელოვან ნივთიბონ ერთად ჭეის ხანს ბორბალი აღმოჩინეს. თუ რა დანიშნულება ჰქონდა ამ ქვის ბორბლებს, ამაში შეუძლებელია ეტვი შე-

წყალბადიანი ნაწილი — უარყოფითად და მუხტულ ფანგბადიანი ნაწილითა (უ. წყალბადოციანი ბმა). რგოლები ფანგბადის ატომთა მდებარეობას ახასხებენ, ხაზები — წყალბადოციან ბმებს.

რძინის სიმში. დაბიშვის მომენტში რეზინის სიმის ტონის სიმაღლე თითქმის არ შეიცვლება. „თითქმის“ იმიტომ, რომ მაინც მოიძარბებს, როდენ არარბორბორცულად წელა სიმის დაბიშვლობასთან შედარებით. ამის მიზეზია სიმის თანდათანობით დაგრძელება, ჩვენ კი ვიცით: რაც უფრო გრძელდება სიმი, მით უფრო დაბალია მისი ბგერა; მაგრამ ისიც ცნობილია, რომ რაც უფრო მტკადა დაბიშვული სიმი, მით უფრო მაღალია ბგერა. ამრიგად, სიმის დაგრძელების ბგერითი ეფექტი თითქმის წინასწორდება მისი დაბიშვის ბგერითი ეფექტის შიერ.

უფრო „გოროზონტი ტენსიონი“.

ფასის აწება

— რა ღირს ეს კატა? — იყიბს მუშტარბა ხაზარბი.

— ამი ურჩეი.
— ასე რატომ აუწეით ფასს, გუშინ მგ კატაში მხოლოდ ოცს არ ითხოვდიო? — დაღეს თუთუბუში შეგმა.

ცნობიერების სურვილი

— ათი წლის წინათ რატომ არ ატარებდი სათვალეს? — ჰკითხა თვალის ექიმა ხნერი ჰაციერეს.

— იმიტომ, რომ მუშინ ჭერ იმ ასაკს არ ვიყავი მიღწეული, როცა ცნობიერბარეობა პატენიუცარეობას აკარბებს.

ღანაწეულიაბ

ვაგონრეტორინიან დაბრუნებულმა მგზავრამ ველარა და ველარ მიავნო თავის კუბეს.

— ნუთუ ნოშერი არ დაიხსენეთ? — ჰკითხა ვაგმელომა.

— არა, მაგრამ კარგად მახსოვს, ფანჭრის მიღმა არუხარი იყო...

უხნიური
რეპორტი

მომხირობებმა

ერთ საღამოს მოკლანდილო წიფნის კითხვისას შექც აღოდაღრო აჭრბდა და კლავდ ანთბდა.

— რას სჩანიაბა? — ჰკითხა ცოლმა.
— გადფურცვლა სიანეღმეიც შეიძლება, — მიუგო მან.

სიხანება

ინგლისელი ლოწოდი საყუთარი ხელით ქოქავდა საათს და გაცოცხულ ლქიას უხსნიდა:

— მუერნაღმა ფნოკური ვარჯიში მირჩია.

მისვლა

— მაიყო, გალაში იაღონები აღარ არიან.
— ასე, ახლა ჩემთვის გასახებია, კატა რად მღერის.

გერმანულიან თარგმანა
უ. ამირსანაშვილმა

შვეულად:

1. ასი ზევი ავიარე, ასი ზუდე ავუღლი, ქალსა მძივი აუკარე, კალათაში ჩაუყარე.

10. წყალში წის, თევზი არ არის, ბალახს სძოვს, ძროხა არ არის, ღულუნებს, მტრელი არ არის.
11. ასლაპაში ქალი ვიყავ, გრძელი, ბაზისი გული უგრებელი.

15. ერთი რაზა სულიერი მიწა-მიწა მძრომელია, კარგი ვეცაცისათვის თავს წამომდგომელია, სამჭერ ვითხარ მის სახელი, გამოიყან რომელია.

თარაზულად:

8. მოვიდა შავი მოწვერი, წაიქცა მთელი სოფელი.
4. მიღის, მოღის, ცვალს არ აჩნს.
7. ამ მთას გადმოწოლია გაროზ-გაროზი გველიო, ქალაში ჩამოხბდავდა, იქ არი ჩემი ველიო.
8. ორქერ შობილი ერთხელ კვდება.
9. ერთი ცხენი შავს სოსანი, სოსანზე უღრო სოსანი, წავა ისპანს, წყალს დაღვს, ისევ შინ მოვა ცოცხალი.
14. შევხედე და შავი იყო, მივიღე და მკედარი იყო, ფეხები რომ დავუჭერე, ნაცობარი ამოიღო.
12. პატარა ვარ, გამდრთობილდით, თორემ დიდ ცეცხლს გავაჩერო.
17. მამა არ გაჩენილიყო, შვილი ქალაქს მიდილია.

შებტარამები

ექლიანი ბალახია, ამოსულა ველად. — არც თანხმოვნის გამოცვლაში დაგბერდება შევლა, ხის ან რკინის საღინარად რომ გადაქცეს ხელად. ახლა ისევ შეუცვალე წინა ბგერა რიგით და მოგვიბოხს იმწამივ სწავლისათვის იგი.

მოლოდელივ წულის ტალღაზე დახეირნობ იმით, აქვს თავიცი და ბოლოშიც ერთნაირი ქიმი; შესაცვლელი თანხმოვანი თავიკვლავდა ახლავს. — ის კი მიწის მოსახლავი იარაღი გახლავს.

შ. ამირანაშვილი

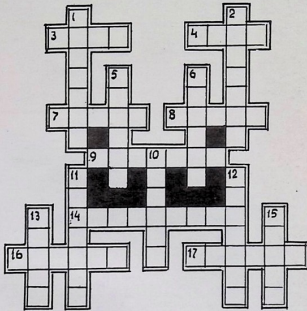
**ასსიონი # 3-ში
მისთვისველ
„სხარკაქაქელზე“**

კრესმარტი

- შვეულად: 1. ორინტიარი; 2. კრესორდი; 8. კოლონია; 4. ნიგერია; 5. წესი; 6. ორმო; 7. სპრინტი; 8. ფორინტი; 9. პატრიოტიზმი; 11. იაროვიზაცია; 14. პოლურბანი; 15. დონიხობრი; 16. სტალინი; 17. მიალოვი; 18. ბარეირი; 19. დარვინი; 21. ისევი; 22. ბალი. **თარაზულად:** 5. წერო; 8. „პოინტი“; 10. ოლივინი; 12. შოვი; 13. ბაია; 20. იმპულსი; 22. ბოლივია; 23. ოლი.

გამოცანები

გიფელი, თალბაში, მუჰამი, ელნათურა, ნაბაღალივი, სპრინტი. **შ ე ბ ტ ა რ ა მ ე ბ ი** გეღ — ღრუბარი, მარბანი — ფაბრიკა, ველი — პალი, **შ ე რ ა ღ ე მ ე ბ ი** ნანი — რაზი რა-ში, რაზა.

2. უხულო ვნაზე ორსული, სულიერისა შობილი, შევილა შობს, დედა მოკვდება, ვინ არის გამოშენიბილი.
3. ყოველ თვისა და თვის თავზე გარდი ამოდის კლდის თავზე.
6. აკიბული, ჩაკიბული, ცის და ქვეყნის მიცქიული.

- ასი კაზა მეცვა, ნიავმა რომ დამხივრა, ასად დამეცვა.
12. ის ხან დნეჯად მიწრონობს, ხან კი შობისს ვამალებით, არც საკეთარ სავქის ვამო და არც სხვისი დავალებით.
 18. აბელი ბელი, სახელი

ბ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი

- შობილა იანვარშია, დაღის სუსხიან უინვაში, ვერც ტყეში დამაბლები, ვერცა ჩაქტილ ბინაში, შემოვა თავისუფლად, როგორც ღლდინი რკინაში, ულამაზესი განცდების გამოავატარებს წვიმაში.
- ბ. მარცვალაშვილი
- ტყეში დაიაბა, ტანი აიყარა, სახლში შემოვიდა, თავი მოგვიყარა.
- ბუნქნარიდან უცებ ცეცხლის შადრევანი ამოვარდა, ფრთა და ბოლო რომ გაშალა, ცისარტყელის ფერებს შეგაღა, არ ველილი მის ნახვს და რომ შევხედე, ვამხარადა.

- ხუთ პარადიდურ მეფულუღე გულენ შემქმარა ჩიტების, თვით სღუმან, სხვას ამღერებენ, მშლი და ნუ გაკვირდები!
- ისევ ჩემი ჭერია, გამოცნა ვთქვა: ის რა არის, ცხვირზე რომ ამოსვლია რქა?
- ეს ჩემი ბინის გუშვიე არ უყვს და არ იღრინება, სახლში არავის არ უშვებს, პატრონმა თუ არ იწება.
- სახურავზე ვდგავარ, ურო ვარ, თანაც მრმა ვარ, ფეხს არ ვიცვლი წუთით, მუწევი ვარ და ქერტიც. მაგრამ თუეი რამეს (ღლე არის თუ ღამე)

ხედავ, ანდა ისმენ, — ჩემით, ჩემით ისევე!
ნ. მარინი

- სოფელში დღესაც მზარობენ, სახელდობრ — მთიან მზარესა, იმისგან მოჭრილ მცენარეს აუმეიენ ძროხა-მარესა... დაბადებულა მოზრილი, — მოხვავს ნახევარმვარესა.
- რკინის ღეროს რკინას ვცემთ, — ცხვირთან და ტართან, მის გარეშე ღურგლები უხეღერი არიან.
- ყოველ ღამე ვეხუტებთო, გვეხუტება ყოველ ღამე, უმისოდ არ გვეწნება ტუბილი ძილი და სიამე.
ბ. მიხეილუშვილი

თოვას გვენსორი

„ქალბატონი სოსონი სოსონი“

მეორე მხარე სურათში ინგლისის ხელოვნებაში არასულად აუვად პორტრეტის ენაზე, რომელსაც აქ ერქვა 17-18-17 სურათში ჩაუკარეს სურათი უსიკვამლო ფერმწერებმა, მაგალითად, მას პოლიანა და პატონის ვან-დერ-სტრე-18 ს. ინგლისელმა მხატვრებმა კი — გვენსორიმ, რენ-ოლდსმა, რომელიმე, რებერმა და სხვ. შექმნეს თავისი განუყოფელი, წინადა ინგლისური სტილი. მათი პორტრეტები ძალზე მრავალფეროვანი იყო: ახინი ხატავდნენ იქაბურ ჩვეულებს, პირადულ სრულფეროვან პორტრეტებს, ნახევარფეროვან, თავისი პერსონაჟებს ზოგჯერ ხატავდნენ მდიდრულ მხატვრებში ან პუნების წიაღში, მუსიკალურ ინსტრუმენტთან მდომს თუ ცხენზე ამხედრებულს. ინგლისელი პორტრეტისტების ხელოვნება შეიძლება ემოციური, თბილი და რომანტიკული იყოს.

ამ შესანიშნავ მხატვართა პლადიდან ყველაზე პოეტური, ლირიკული და დახვე-

წლი იყო თომას გვენსორის ხელოვნება. მას, პროვინციული მადლი მოყვარის უმცროსი შვილს, სიკრად სათუთი და ნაზი სული ჰქონდა. ცამეტი წლის ასაკში მან უკვე გამოავლინა ფერწერისა და მუსიკის დიდი ნიჭი, ხოლო ორმოცე წლისა უკვე იმდენად სახელგანთქმული მხატვარი იყო, რომ სსიზივის, სამეფო სამხატვრო აკადემიის წევრ-დამაარსებლის წოდება მიეღო. მისი პორტრეტები შექმნა სურათი ინგლისის სამეფო ოჯახის წევრებს, მაღალი არისტოკრატიის წარმომადგენლებს, სახელმწიფო მოღვაწეებს, საქვეყნოდ ცნობილ პიეტებს, მუსიკოსებსა და მსახიობებს. მაგრამ, მიუხედავად ასეთი თავზრუნამევე წარმატებისა, გვენსორი მაინც ძალზე ჭეშმარიტად დეგული ადამიანი იყო, მას არ უყვარდა ფართო საზოგადოებაში გამოჩენა და იშვიათად ამხედრებდა თავის გამოხატვას. სამაგიეროდ, მხატვრის სულის მშვენიერება და სიმდიდრე ნათლად აისახა მის მომზადებულ

სურათებში — მათ უროულეს ფერადიან მარმონაში, კეთილშობილ მუსიკალურ რიტმებში და შეტყვევლ სახეებში.

სწორედ ასეთია მისი ერთ-ერთი ყველაზე ცნობილი მხატვრები — „ქალბატონი ცის-ფერ სამოსში“. ვარაუდობენ, რომ ამ პორტრეტზე გამოსახულია ახალგაზრდა არისტოკრატი ქალი — ჰერცოგინია დე ზიფორი. გვენსორი არ ამხედრებს უფრადებს მის მაღალ წოდებაზე, სურათის შექმნა და ფერზე გამოყოფა მხოლოდ დამაზი სახე და სათუთი, გრძელთვითიანი ხელი. იმ დროის მოდის მიხედვით ქალს შეუძლებელი ფერფლისფერი თმა შევით აქვს არცფილი და ამ ვარცხნილობას ნაცრისფერებამუღლიანი ცისფერი ქუდი უშვევენებს. მაღალ ყელზე მას სავერდის ნაფთა აქვს შეტყვევლი და ზედ პატარა ქვირი ჰქონდა, ხელს სამაქური უშვევენებს. ეს დეტალები სურათს შევად ეთქმეტურ და ელევანტურ იერს ანიჭებს.

მაგრამ მთავარი იქ მაინც სახეა — მოგრი-ძი, სიკრად მოცემი და ცოცხალი მუქი თვალები, ოდნავ გახსნილი, ნაზად მოღმობარი ხაგი, მაღალი, სურთა შუბლი... ეს სახე არა მარტო დამაზია — იგი უშუალოდითა და კეთილშობილებითაა გამოხატარი.

გვენსორის განსაკუთრებული უყვარდა მოდელია სულიერების, მათი მდივარი და ღრმა შინა სამყაროს გადმოცემა. ასეთია ქალბატონი ზოფორია.

მისი ფიგურა ძალზე მსუბუქია და ამავე დროს ცოცხალი. სურათზე დაკვირვებისას ჩანს, რომ გვენსორი ტილიზე თავისუფლად და ფართო, მრავალფეროვან, დინამიკურ, გრძელ მონახებს აცოვება და მარტო საქმარისა ოდნავ უკან დაეხიბო, რომ ეს მსუბუქი, უსტიპი მონახების თვალის ცოცხალი სტილია ქონს ბუნად, გაქვეყნებულ ქონვლის თროთლად გადამკვეცა. ღურჯი, იფორია და ნაცრისფერი ფერების მარმონა ატყვევებს მნახებლის თვალს და მადლილ სილონას მოგვაცოვებს. იგი კიდევ უფრო აძლიერებს სურათის მტრმონიარ, მდინე-პიეტურ განწყობას.

თომას გვენსორის არასოდეს უმოგვაურია შორეულ უტპო კვეენების, არასოდეს უწყვალა ტალიისა და პარისის სახელოსონებში — წყნარად და განმარტოებით ცხოვრობდა იგი თავის შვილილოერ კუთხეში. მხოლოდ სამშობლოს ბუნება და სული იქცა მისთვის შოავონების უზრეტ წყაროდ. მხოლოდ საუთარი გრმონისა სიღრმე და სიმდიდრე ამდღება მის პერსონაჟებს დახვეწილობას, ემოციურობასა და პიეტურობას.

თეოდ. ჯალღაშინი,
ხელოვნებათმოდენი